

ЗМІСТ

Засідання шістдесят дев'яте
(Середа, 11 липня 2018 року)

Оголошення, заяви, повідомлення, пропозиції,
виступи народних депутатів України ...2

Прийняття постанов:

«Про призначення у 2018 році іменних стипендій
Верховної Ради України для найталановитіших
молодих учених» ...18

«Про присудження Премії Верховної Ради
України найталановитішим молодим ученим
у галузі фундаментальних і прикладних досліджень
та науково-технічних розробок за 2017 рік» ...41

Заява фракцій «Об'єднання «Самопоміч»
і «Батьківщина» ...47

Розгляд проекту Закону «Про правовий статус осіб,
зниклих безвісти» ...48

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ШІСТДЕСЯТ ДЕВ'ЯТЕ

*Сесійний зал Верховної Ради України
11 липня 2018 року, 10 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго ранку! Прошу всіх заходити до залу, підготуватися до реєстрації.

Прошу займати робочі місця. Прошу народних депутатів зареєструватися.

У залі зареєструвалися 335 народних депутатів. Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується відкритим.

Сьогодні день народження народного депутата України Тетяни Анатоліївни Донець. Привітаймо пані Тетяну з днем народження (*Оплески*).

Хочу нагадати, що в середу відводиться 30 хвилин на виступи народних депутатів, тому прошу всіх, хто має намір взяти участь в обговоренні, підготуватися до запису. Прошу провести запис на виступи народних депутатів.

До слова запрошується Мосійчук Ігор Володимирович.

МОСІЙЧУК І.В., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка)*. Мир, порядок, добробут – саме ці три слова мають стати наріжними каменями розбудови, відродження майбутньої сильної України. Повернення миру на українські землі, відновлення територіальної цілісності є пріоритетом для Радикальної партії Олега Ляшка. Наведення залізної дисципліни, порядку в країні, припинення хаосу, бардаку, анархії – це те, на чому стояв і стоїть наш лідер Олег Ляшко. Чи можливий без повернення миру і наведення порядку добробут для українських громадян у країні? Ні, неможливий.

Нова економічна політика, яку пропонує Радикальна партія Олега Ляшка, – це насамперед відродження української промисловості. Користуючись нагодою, я хотів би з цієї високої трибуни привітати зі святом українських металургів, тих, хто є сталевим хребтом української економіки та Української держави.

Відродження сільського господарства можливе виключно на засадах того, що власниками української землі можуть бути українці. Наша фракція наполягає, що в Конституції України має бути чорним по білому написано, що аграрним устроєм на українській землі є фермерство і що власником української землі може бути виключно українець. Відродження переробки на селі, повернення корови в кожен український селянський двір. Це не смішно, як дехто сміється, а це концепція, яка збереже українське село, яка дасть роботу українським селянам.

Саме тому наша фракція наполягає на невідкладному прийнятті в другому читанні проекту закону про заборону використання пальмової олії в харчовій промисловості, про дотації на кожну корову в кожному українському дворі, про фіксовану ціну на молоко, яку має встановити Кабінет Міністрів, бо неприпустимо, що молоко дешевше за звичайну воду.

І найголовніше. Мусимо усвідомити, що сильна Україна...

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
СИРОЇД О.І.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

МОСІЙЧУК І.В. ...неможлива без сильного лідера, без сильного Президента. Саме тому наша фракція виступає за ліквідацію посади Прем'єр-міністра і за наведення порядку в країні – мир, порядок, добробут.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Люшняка.

ЛЮШНЯК М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин (одномандатний виборчий округ № 166, Тернопільська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Виборчий округ № 166, Тернопільщина, група УДАР,

«Блок Петра Порошенка». Шановна пані головуюча! Шановні колеги народні депутати! Вчора ми ганебно направили на доопрацювання до комітету проект закону про дерегуляцію цін на цукор та цукровий буряк. Я хочу роз'яснити тим народним депутатам, які не підтримали цього законопроекту, що ми вчора зробили.

У нас діє ганебна норма щодо мінімальної ціни на цукор, яка стримує функціонування ринку цукру у вільних економічних умовах, рівних для всіх, як у цілому світі. Що це означає? Наведу приклад. Україна у 2017-2018 роках виробила 2 мільйони тонн цукру за споживання 1 мільйон 300 тонн. Середня ціна на ринку становила трохи менше 10 гривень за кілограм. Ціна, врегульована законом, який діє на сьогодні, – 10 650 гривень за 1 тону цукру. Тобто різниця в цінах близько 10 відсотків.

Що роблять підприємці-аграрники? Поясню в цифрах. На сьогодні, аби збути свій товар, підприємці-аграрники продають цукор за готівку. Неоподатковані кошти лягають до кишень підприємців. У такий спосіб в Україні продано цукру на суму близько 2 мільярдів гривень, це мінімальна цифра. З цієї суми держава не отримала жодної копійки. Про що ми говоримо? Яка економіка? Яка переробка? Тобто вчора ми відійшли на 10 кроків назад.

Далі. Скандальна поправка, про яку говорили, що вона лобістська, про те, що знімається мито на обладнання. То скажіть, будь ласка, ми стимулюємо переробку? Ми будуюмо нашу економіку цією нормою?

Але хто це розробив, який лобіст? Ким на сьогодні є Верховна Рада? Лобістом наших сусідів, який не дає змоги модернізувати нашу цукрову галузь для того, щоб ми могли стати повноцінним конкурентом на європейському, на азійському ринках? Обладнання, яке зараз на наших заводах, не дає можливості нам це робити.

На сьогодні ми експортуємо до тих країн, яких влаштовує якість нашої продукції. Для того, щоб ми стали конкурентоспроможними і могли наш цукор постачати до Європейського Союзу, до Сполучених Штатів Америки, до інших країн, треба вкласти десятки, сотні мільйонів доларів у модернізацію галузі.

Хочу звернутися до Голови Верховної Ради з тим, щоб завтра ви застосували процедуру *ad hoc* відповідно до частин другої і третьої статті 50 Регламенту Верховної Ради України для того, щоб ми прийняли цей законопроект і дали можливість розвиватися нашій

економіці. Український парламент має бути лобістом українського народу, української економіки і держави...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ЛЮШНЯК М.В. ...представники якої сьогодні є тут, у Верховній Раді.

Дякую за увагу. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Батенка.

БАТЕНКО Т.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (одномандатний виборчий округ № 123, Львівська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Українське об'єднання патріотів – УКРОП. Шановні народні депутати! Шановне українське суспільство! Понад місяць тому народні депутати представники Українського об'єднання патріотів – УКРОП скерували депутатський запит до Прем'єр-міністра України, до уряду України з пропозиціями щодо першочергових та перспективних дій щодо безпекової ситуації та протидії розгортанню агресії Російської Федерації на Азовському морі та в Керченській протоці. У відписці, яку ми отримали від уряду, мовиться про те, що доручено опрацювати порушене питання, і все.

Натомість УКРОП пропонує конкретний серйозний план дій міжнародно-правового, військового та політичного характеру з одинадцяти пунктів та механізм його розгляду на засіданні Воєнного кабінету РНБО України, який, за нашими пропозиціями, було б доцільно скликати невідкладно.

За ці тижні збройна агресія Росії на Азовському морі продовжувала розвиватися в тому ж руслі, нахабні та зухвалі дії берегової охорони ФСБ Росії з блокування українських азовських портів не тільки не зупинялися, а й розширювалися. За період з 17 травня до 10 липня кораблі та катери берегової охорони прикордонної служби ФСБ Росії 63 рази зупиняли та оглядали на Азовському морі та Керченській протоці торговельні судна, що йшли до чи з Маріуполя та Бердянська, кількість затриманих суден становить 46. За останні два тижні набула

зростання нова тенденція – тривалі затримки таких суден не тільки в морі, а й під час чекання дозволу на проходження Керченською протокою або з Чорного до Азовського моря, або навпаки.

Недолуга правова база, шановні друзі, що формально дає можливість спецслужбам ворожої нам країни-агресора робити це в Азовському морі, повинна була негайно скасована. Неприпустимим та навіть ганебним для нашої держави є те, що майже всі затримання відбуваються на відстані не більше 6-15 миль від українського узбережжя.

Президент та уряд України наступають на ті самі граблі, що й у 2014 році під час трагічних подій першого періоду агресії Російської Федерації. Суспільство, яке ставить на обговорення питання щодо загрози в Азовському морі, не отримує належних відповідей на ці питання.

У цей же час, коли ця агресія фактично насувається в Азовському морі, на п'ятому році війни міністр енергетики пан Ігор Насалик в офіційному листі на ім'я першого заступника директора корпорації «Росатом» Кирила Комарова не тільки говорить про можливість відновлення спільного виробництва ядерного палива України та Росії, а пропонує поспілкуватися на цю тему в Брюсселі. Це верх цинізму і плювок в обличчя кожному українцю. Ми вимагаємо припинити будь-які відносини з окупантом, а міністр Насалик за таких обставин мав би подати у відставку.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Гусака. Він передає слово народному депутату Вілкулу. Прошу.

ВІЛКУЛ О.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановний народо України! Заборгованість із виплати заробітної плати наближається до рекордної відмітки за десятиріччя – з початку року вона збільшилася майже на 10 відсотків і становить уже 2 мільярди 560 мільйонів гривень. Людям не платять навіть зароблене важкою працею. А заявами влади про перемоги дітей не нагодуєш. Тому вже 8 мільйонів людей виїхали працювати за кордон.

Найбільший обсяг невивплати заробітної плати в промисловості – майже 80 відсотків, це понад 2 мільярди гривень. Це прямий результат безграмотної політики деіндустріалізації і фактично знищення промисловості, яка планомірно проводиться вже п'ятий рік.

Звертаю увагу і на наслідки так званої реформи, а насправді соціального експерименту з охорони здоров'я. Лише в цьому році заборгованість із виплати заробітної плати у сфері медицини та надання соціальної допомоги зросла більш ніж на 60 відсотків. Нам хочуть ще підвищити тарифи? Але люди, які не отримують зарплати, не можуть платити за ті тарифи, які зараз існують.

Колосальна заборгованість із виплати заробітної плати – одна з причин того, що люди не платять за комуналку, тут борги вже більше 40 мільярдів. Відповідно це викликає збільшення вже в 1,5 разу за це півріччя заборгованості із виплати заробітної плати перед працівниками теплокомуненерго. Фахівці масово звільняються і теж їдуть за кордон. Ми стоїмо перед реальною загрозою зриву опалювального сезону, тому що нікому буде налаштувати систему, а потім її ремонтувати.

Влада втратила зв'язок з реальністю, випикує кільком чиновникам НАК «Нафтогаз України» премії більше мільярда гривень – 1,2 мільярда. Це більше, ніж борги із виплати заробітної плати для шахтарів, які становлять 1,1 мільярда.

Для погашення боргу перед шахтарями ми вимагаємо прийняти законопроект [№ 8362](#). Але коаліція блокує і не хоче цього робити. Єдина можливість не тільки погасити заборгованість, а й забезпечити людей роботою з гідною заробітною платою – це підтримка промисловості, відкриття нових виробництв, залучення інвестицій, а також перегляд міжнародних договорів, щоб наші виробники мали можливість збільшувати обсяги продажу на зовнішні ринки. Це можна зробити, лише треба вміти і хотіти працювати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Княжицького.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Шановні колеги! Учора мої колишні колеги журналісти цілий день

розпитували мене в кулуарах парламенту про те, закриють доступ журналістам сюди чи ні. Очевидно, ніхто не збирається закривати сюди доступ журналістам.

Але наскільки недалекоглядними є і наше громадянське суспільство, і журналісти, і ми, політики, коли за другорядними питаннями не помічаємо суті того, що відбувається в державі. Сталося так, що на своїй посаді я активно працюю в парламентському комітеті асоціації Україна – ЄС, є співголовою українсько-польської групи і можу на власні очі бачити, наскільки активно й ефективно європейські країни розвивають унікальні куточки природи, зберігають культуру, наскільки активно працюють в Альпійській конвенції, у Карпатській конвенції, яку підписала наша держава.

Справді, 15 років тому Україна спільно з іншими країнами Європейського Союзу підписала Карпатську конвенцію. Це один з невеликих напрямів, який єднає нас, на відміну від Вишеградської четвірки чи країн «Тримор'я», з Європейським Союзом.

Коли ми дивимося, як розвивають високогірні, гірські карпатські регіони наші сусіди, то просто заздriamo. Ми бачимо, як будуються дороги, як розвивається соціальна інфраструктура, туризм, як зростає бізнес у важких регіонах цих країн, як налагоджується транскордонна співпраця, і порівнюємо це з нашою ситуацією, коли медики, технічні працівники шкіл не можуть отримати заробітної плати, коли не будуються переходи з європейськими країнами, коли в дуже складних умовах знаходиться освіта у високогірних районах, і розуміємо, наскільки некоординованою є політика між нашими різноманітними міністерствами. Це стосується не лише гірських і високогірних регіонів Івано-Франківської, Чернівецької, Львівської чи Закарпатської областей, якими я опікуюся, співпрацюючи в карпатському проекті з європейськими країнами, а й фактично всіх регіонів України.

Ми дуже ефективно й правильно почали адміністративну реформу, дозволяючи добровільне створення громад, але ніколи не досягнемо успіху, якщо планомірно не проведемо цієї реформи в усій країні і не дамо відповіді кожному селу чи кожному населеному пункту, яким чином йому існувати в майбутньому, у якій громаді, яким чином громаді бути спроможною, а не об'єднати два бідних села, очікуючи на разову подачку з Києва і не отримати нічого взамін, бо в майбутньому буде порожнеча.

Нам вкрай бракує координації між міністерствами освіти, охорони здоров'я, регіонального розвитку, яка мала б бути локомотивом в усіх реформах, враховуючи особливості розвитку регіонів.

У порядку денному на сьогодні стоїть наш законопроект про гірські і високогірні райони. Як я бачу, у залі не дуже багато людей, тому, можливо, ми його не розглянемо, але продовжуймо активно співпрацювати з урядом, з Міністерством регіонального розвитку для того, щоб життя в цих регіонах, яке зараз, на жаль, стало гіршим, ніж за радянських часів і ніж за часів інших окупацій, все-таки покращилося, як і в багатьох інших регіонах України.

Закликаю вас дивитися не на поверхові речі, якими ми намагаємося піаритися перед камерами, а думати, як...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Шипка.

ШИПКО А.Ф., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (одномандатний виборчий округ № 35, Дніпропетровська область, самовисуванець). Дніпропетровщина, виборчий округ № 35, місто Нікополь, місто Покров, Нікопольський район. Шановні народні депутати, дорогі виборці! Цього тижня вся країна святкуватиме День працівників металургійної та гірничодобувної промисловості. Це свято сильних, мужніх людей, які своєю тяжкою працею тримають економіку нашої країни, дають їй стабільність та віру в майбутнє, і ми не маємо права не помічати труднощів в існуванні вітчизняної промисловості.

Гірничо-металургійні підприємства в нашій країні дають величезні надходження до бюджету – 33 відсотки валюти. І що держава? Замість підтримки збільшує тарифи на залізничні перевезення, на електроенергію, на газ. За останні чотири роки тарифи зросли в рази, Сьогодні через високу ціну на газ та низьку рентабельність зупинено роботу одного з найбільших підприємств хімічної промисловості «ДніпроАзот».

Наша депутатська група «Відродження» звертається до Прем'єр-міністра щодо негайного втручання в ситуацію та відновлення роботи підприємства. Якщо не робити реальних змін, не створювати умов, економіка не зростатиме. Те, що ми бачимо, підтверджує одне:

в державі відсутня економічна політика, відсутня підтримка промисловості, а надається перевага імпорту.

Група «Партія «Відродження» послідовно підтримує українську промисловість. Ще в березні ми внесли до Верховної Ради законопроект [№ 8145](#) щодо виробників. Ми вимагаємо відновити роботу Міністерства промислової політики, розробити стратегію розвитку гірничо-металургійної, хімічної, аерокосмічної галузей, машинобудування, бо не можна реформувати країну, не маючи для цього чіткого плану та кінцевої мети. Інакше підприємства не розвиватимуться, заробітна плата не зростатиме, і ми втратимо головний капітал країни – наших людей, фахівців, які сьогодні виїжджають за кордон. Скоро нікому буде працювати в Україні.

Ми звертаємося до Голови Верховної Ради. Вчора був аграрний день, ми всі разом підтримали аграріїв, підтримали виробництво якісної та здорової продукції для українців. Ми вимагаємо, щоб у парламенті були дні промисловості, де розглядатимуться законопроекти щодо підтримки виробників в Україні.

А сьогодні я ще раз звертаюся до вас, шановні колеги, давайте оплесками підтримаємо гірників, металургів, привітаємо їх з професійним святом, побажаємо здоров'я, подякуємо за таку сильну і тяжку працю. Низький вам уклін, шановні металурги і гірники, і велика вам шана від усієї країни (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Солов'я.

СОЛОВЕЙ Ю.І., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики (одномандатний виборчий округ № 89, Івано-Франківська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Гуцульщина і Покуття. Шановні колеги! Я завжди з цієї трибуни говорив і говоритиму, що немає неважливих законів, які приймає Верховна Рада України. Але, на моє глибоке переконання, ми повинні чітко визначати пріоритети, а сьогодні, як на мене, ті пріоритети, які ми розглядаємо, не відповідають запиту українського суспільства. Бо сьогодні запит українського суспільства насамперед на серйозні, структурні, глобальні й системні економічні реформи, які, на жаль, ми так і не змогли провести за останні чотири роки.

Як заступник голови Комітету з питань економічної політики і враховуючи досвід наших найближчих сусідів, таких як Польща, Угорщина чи та ж Грузія, я хочу сказати, що не так багато економічних реформ ці держави провели для того, щоб дуже серйозно розвинулися. Насамперед це були реформи децентралізації влади, тотальної приватизації, впровадження ринку землі, податкова і пенсійна реформи. П'ять реформ, які були проведені вчасно й успішно в наших найближчих сусідів, дозволили їм піднятися на щабель у своєму економічному розвитку.

А що ми маємо з реформами на сьогодні в Україні?

Наполовину з цих п'яти реформ проведена тільки децентралізація влади.

Що стосується приватизації, то як залишалися 3,5 тисячі підприємств, щодо яких діяв мораторій на приватизацію, так і залишаються.

Що стосується податкової реформи, то законопроект про податок на виведений капітал так до сьогодні й не розглянутий Верховною Радою.

Що стосується земельної реформи. На жаль, питання ринку землі так і не вирішене за останні чотири роки в стінах парламенту.

Що стосується страхової медицини. Ми навіть і не наблизилися до вирішення цього питання.

Єдина реформа, яка може бути вже найближчим часом здійснена, – це пенсійна реформа, впровадження накопичувальної пенсійної системи, яку, я хочу нагадати, ми запровадимо з 1 січня 2019 року.

Саме тому я звертаюся до керівництва Верховної Ради, до народних депутатів України. Уже завтра, сподіваюся, законопроект [№ 6677](#), який регламентує впровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, стоятиме в порядку денному. Це одна з ключових, глобальних і системних реформ, яка дала змогу всім розвинутим країнам зробити крок вперед у напрямі не тільки свого пенсійного забезпечення, а й економічного розвитку.

Я маю надію, що вже завтра Верховна Рада України також спроможеться зробити цей крок і прийме законопроект № 6677 щодо впровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового пенсійного страхування хоча б у першому читанні за основу...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Скорика.

СКОРИК М.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Шановна пані головуєча! Шановні колеги! Шановні громадяни України! Вчора із засобів масової інформації мені стало відомо, що наша держава в цьому році відмовилася від участі в конкурсі дитячого Євробачення. Аргументами для цього стало те, що, виявляється, у Національної суспільної телерадіокомпанії України не вистачає коштів для фінансування цього конкурсу. Україна не заплатила щорічного внеску до Європейського мовного союзу, не виділила коштів на проведення відбіркового туру і взагалі на проведення цього заходу.

Я вважаю, що таким чином держава в особі її керівників завдала потужного удару по майбутньому наших талановитих дітей, завдала потужного удару по міжнародному іміджу України, по європейському майбутньому України. Коли з різних трибун представники коаліції, уряд, Президент розказують про те, що в нас, виявляється, економічне зростання, що розв'язано багато проблем, то хочеться запитати: які саме видатки збираються фінансувати представники влади, якщо кошти на участь у цьому конкурсі не виділяються? Україна бере в ньому участь з 2006 року. У 2012 році переможницею цього конкурсу була моя землячка Надя Петрик з Одеської області.

Ще один приклад, коли, з одного боку, керівники «Нафтогазу України» отримують премії на 1 мільярд 200 незрозуміло за що, а з іншого боку, парламент не вносить на розгляд законопроекту № 8362, яким передбачається виплата заробітної плати шахтарям, теж є яскравим свідченням того, як влада ставиться до своїх громадян.

Ви знаєте, нас лякають останній тиждень тим, що начебто Президент розпустить парламент, лякають наступними виборами. Хочеться запитати: що робитимуть і що говоритимуть Президент і члени його фракції своїм виборцям? Як вони звітуватимуть про свою діяльність за останні чотири роки? Для кого вони працюють?

Я закликаю керівництво парламенту, керівництво держави, тих депутатів, які мають хоча б якесь розуміння того, як повинна працювати держава, повернутися обличчям до людей і почати фінансувати саме ті проблеми, розв'язання яких потребують люди, а не ваші забаганки, для того щоб набивати власні кишені.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Романову.

РОМАНОВА А.А., секретар Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановні колеги! Уже фактично наступного тижня більшість з нас поїде на відпочинок, а я хотіла б привернути увагу до того, чи влада забезпечила відпочинок для власних українських громадян.

Річ у тім, що, за останніми дослідженнями, близько 80 відсотків українців узагалі не мають фінансової можливості кудись поїхати на відпочинок. З тих людей, які залишилися, цього року більшість хотіли відпочити саме в Україні, вони були патріотами і хотіли розвивати туристичну індустрію власної держави. Але на сьогодні квитки на поїзди до популярних туристичних напрямків дістати неможливо, влада не забезпечила такої можливості, і Україна втратила мільйони доларів через те, що не розвиває власної туристичної індустрії.

Якщо ж українці хочуть подорожувати автомобільними дорогами, то в них також немає такої можливості. По-перше, не кожна українська родина має автомобіль, а по-друге, не кожна українська родина, яка має автомобіль, має кошти на його ремонт після убитих українських доріг.

Друга частина українців, яка подумала, що набагато легше дістатися до Туреччини, Тунісу, Єгипту і відпочити, стикнулася з абсолютним хаосом і колапсом. Ви знаєте, що під час травневого відпочинку, під час вихідних на День Конституції і навіть зараз тисячі українців залишилися напризволяще в аеропортах Туреччини, Тунісу, Албанії, Грузії. Чому? Тому що вони стали жертвами шахраїв-туроператорів, ненадійних авіаперевізників. Але чи нова ця ситуація? Ні, не нова. Буквально минулого року така сама шахрайська схема вже була відкритана деякими туристичними операторами. Коли я подала запит до регулятора – Міністерства економічного розвитку і торгівлі про те, чи ці шахраї-туроператори були позбавлені ліцензій, – ні, не були позбавлені, їх навіть не перевіряли. Ця схема повторилася цього року, лише в більших масштабах.

Якщо проаналізувати, хто ж постраждав, то це тисячі українців, одна третина з них – діти. Вони залишалися в аеропортах без їжі, без елементарної інформації, коли вони ж все-таки зможуть вилетіти. Тобто держава не захистила своїх громадян.

Авіаборти, на яких перевозять українців до відпочинку, у народі називають скотовозками. Журналісти дізналися про їх вік, у середньому він становить 30 років. А ви знаєте, де закупили борти чартерні авіакомпанії? У Сомалі, Еритреї, Нігерії, Ефіопії, а зараз вони перевозять наших громадян, повторюю, одна третина з яких – діти...

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд, будь ласка.

РОМАНОВА А.А. Тому я закликаю парламент завтра включити до порядку денного і прийняти законопроект [№ 8317](#), який захистить наших громадян, дітей та іноземних туристів від недобросовісних ділків на туристичному ринку. Ми не можемо піти на відпочинок, доки не захистимо відпочинок наших громадян.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Заключний виступ. Ілленко Андрій передає слово народному депутату Михайлові Головкові. Будь ласка, пане Михайле.

ГОЛОВКО М.Й., *член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 164, Тернопільська область, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»).* Всеукраїнське об'єднання «Свобода». Шановні виборці! Шановні українці! Такий соціально-економічний стан нашої держави, який сьогодні практично демонструє розграбованість нашої нації, нашої держави, що 60 відсотків українців за межею бідності, лякає всіх. Те, що українці не бачать перспективи і майбутнього, а особливо молодь, яка масово покидає нашу державу, виїжджає на заробітки за кордон, говорить про те, що політика нашого уряду є антидержавною й антинаціональною.

На жаль, Україна втрачає свої конкурентні переваги передусім через нашу енергетичну слабкість, через те, що в нас незахищений саме енергоринок, що призвело до того, що енергоресурси в нас є необґрунтовано високими, ціни зашкалюють порівняно з нашими сусідами.

Ось візьмемо приклад. Собівартість газу для економіки Польщі, Румунії, Угорщини становить приблизно 200 доларів, Білорусі – 160, Сполучених Штатів Америки – взагалі 150. У нас же він для населення продається за ціною 310. А з осені хочуть продавати вже по 430 доларів – це 11 тисяч гривень за тисячу кубів. Справді, це катастрофа, це геноцид, це перетворення України на сировинний придаток, це повне знищення нашої промисловості і закриття всіх заводів. Наші сусіди будують заводи, і туди їдуть українці на заробітки. Таке враження, що це спеціальний геноцид, мета якого – зачистити Україну від українців і остаточно продати всі стратегічні підприємства та українську землю.

«Свобода» категорично засуджує такі дії. Ми зареєстрували ряд законопроектів, у тому числі про те, щоб газ власного видобутку продавався населенню за собівартістю, яка на сьогодні становить 60 доларів. Але нас не чують, тому що не хочуть ухвалювати анти-олігархічний пакет законопроектів, що дало б змогу стимулювати економіку, вивести її з тіні й усунути вплив олігархів на нашу державу.

Натомість ми бачимо, як зменшується собівартість видобутку природного газу. «Укргазвидобування» заганяють у борги, на сьогодні НАК «Нафтогаз України» не віддав йому 42 мільярди гривень. Хочу сказати, що керівництво НАК «Нафтогаз України» виділило собі космічні премії в розмірі майже 1,5 мільярда гривень – 46 мільйонів доларів. Ще й долара не повернули згідно з рішеннями Стокгольмських судів, ще ані цента не повернули, а премії роздали, купують собі броньовані кадилаки і таке інше. Звісно, що це мародери, злочинці, які свідомо знищують нашу державу, нашу економіку.

Тож єдиний спосіб повернути українців в Україну і навести тут лад – щоб до влади прийшли націоналісти. Ви подивіться, у наших сусідів, у кожній країні при владі націоналісти: у Польщі, Угорщині, Румунії, Туреччині. Там є національна політика, там захищають власного виробника, там дають дешеві кредити для створення середнього бізнесу, там дбають про національні інтереси. На жаль, у нас при владі немає націоналістів, при владі – бариги й олігархи, які думають лише

про те, як грабувати Українську державу і український народ. Тому «Свобода» наголошує, що єдиний порятunek – це прихід до влади...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Долайте 30 секунд, щоб закінчити.

ГОЛОВКО М.Й. На сьогодні єдиний вихід і спасіння для Української держави – це прихід до влади націоналістів. У нас мають бути націоналістичний уряд, націоналістичний парламент і націоналіст-Президент. Тоді ми повіримо в те, що можна буде ухвалити цей антиолігархічний пакет законопроектів, повернути награбовані кошти з офшорів і, дійсно, підняти нашу економіку.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. До слова запрошується Перший заступник Голови Верховної Ради України Ірина Геращенко.

ГЕРАЩЕНКО І.В., *Перший заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»).* Дякую, шановний пане Голово. Шановні колеги! Я хотіла б звернути вашу увагу на один дуже цікавий досвід, про який уже говорили на засіданні Погоджувальної ради наші колеги з «Опозиційного блоку». Дійсно, минулого тижня Україну відвідав колишній міністр внутрішніх справ Колумбії пан Крісто, який передусім наголосив на різниці і повній відмінності колумбійського внутрішнього конфлікту, внутрішньої громадянської війни з тією зовнішньою агресією, яку здійснює Російська Федерація проти суверенної України. Водночас ми в рамках Мінської платформи, а потім деякі наші колеги з фракцій ознайомилися з надзвичайно цікавим досвідом перехідного правосуддя, який було впроваджено в Колумбії.

Вважаю, що сьогодні нам дуже важливо також вивчати досвід і Хорватії, і інших країн щодо того, як правильно після демілітаризації окупованого Російською Федерацією Донбасу проводити інклюзивний діалог з українцями, які там знаходяться, і яку відповідальність мають понести ті бойовики, які сьогодні під контролем ефесбесівців і Російської Федерації допомагають Росії здійснювати війну проти України.

Так ось, колумбійський досвід перехідного правосуддя цікавий кількома моментами.

Перший момент. До амністії були залучені ті, хто найперше визнав провину, і це ключовий момент будь-якої амністії – визнати свою провину.

Другий важливий момент. Люди, які підпадають під амністію, мали не просто скласти зброю, а дати гарантії, що вони ніколи в житті більше не візьмуть до рук зброї.

Третій, надзвичайно цікавий аспект, який, я вважаю, було б корисно і нам взяти на озброєння, – це обов'язкова виплата репарації жертвам, тобто всі «герильяс» виплачують репарації жертвам. У Колумбії було створено єдиний реєстр жертв. Дуже важливо також те, що ті, які визнали провину, гарантували, що не візьмуть до рук зброї, отримують згідно з перехідним правосуддям від п'яти до восьми років покарання і спеціальних суспільних робіт, не залишаються непокараними, а ті, які вчинили важкі злочини або не визнали своєї провини, отримують 20-30 років.

Тому, мені здається, шановні колеги, що в рамках цієї неформальної Мінської платформи, яка працює вже два роки завдяки ініціативі Голови Верховної Ради і за моєї координації в парламенті, це чудовий майданчик, щоб ми, усі фракції, обговорювали можливі пропозиції щодо перехідного правосуддя. Тому що насправді має бути усвідомлення нашими громадянами на Донбасі, що ми вважаємо українцями і жертвами Росії всіх тих, які є жертвами цих обставин.

Але ті бойовики...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд, будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Ті бойовики й сепаратисти, які були причетні до злочинів, мають знати, що ми працюємо над тими пунктами, за якими обов'язково буде відповідальність, але ми врахуємо найкращий досвід, який існує у світі.

Насамкінець я ще раз хочу поінформувати вас, колеги, що немає й досі відповіді від Російської Федерації щодо ініціативи України, нашої готовності передати 36 росіян, які здійснили злочини в Україні, для того, щоб Росія звільнила...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, виступи народних депутатів завершено.

Я також хочу повідомити, що в Україні з візитом перебуває делегація парламентської групи дружби «Іран – Україна» Меджлісу Ісламської Республіки Іран. Зараз гості в дипломатичній ложі. Давайте привітаємо їх, побажаємо їм плідного перебування в Україні (*Оплески*). Вітаємо вас!

Колеги, переходимо до питань порядку денного. Нагадаю, як ми домовилися на засіданні Погоджувальної ради, першим у порядку денному на сьогодні стоїть проект Постанови «Про призначення у 2018 році іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених» ([№ 8418](#)).

Я прошу проголосувати за розгляд проекту постанови за скороченою процедурою. Будь ласка.

«За» – 71.

Рішення не прийнято.

Будемо розглядати за повною процедурою.

Запрошую до доповіді першого заступника голови Комітету з питань науки і освіти Співаковського Олександра Володимировича. Будь ласка.

СПИВАКОВСЬКИЙ О.В., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (одномандатний виборчий округ № 182, Херсонська область, партія «Блок Петра Порошенка»)*. Шановний Андрію Володимировичу! Шановні колеги народні депутати! Оскільки ми розглядатимемо проект за повною процедурою, то є відповідний час, а отже, можливість виступити.

Хочу найперше звернутися до молоді України, яка сьогодні може побачити, хто з народних депутатів вболіває за нашу молодь, за те, щоб вона не виїжджала за кордон, щоб у неї тут було майбутнє. Сьогодні кожна політична сила привела сюди народних депутатів, і ми побачимо, які будуть результати голосування, яке стосується 30 стипендій по 2 тисячі гривень. Це смішно, про що ми зараз говоримо. Але це хоча б якийсь меседж, що це проект постанови про іменні стипендії Верховної Ради України, який ми повинні прийняти для того, щоб наша найталановитіша молодь їх отримала.

Використовуючи нагоду, хочу сказати, про який меседж іде мова. Ось ми провели децентралізацію і що зараз бачимо? Наприклад, є звернення з міста Дніпра щодо того, що сім професійно-технічних училищ не отримали регіонального замовлення. Економічна ситуація свідчить, що в нас не вистачає робочих рук. Ми бачимо міграційні процеси, коли Польща, Словаччина, інші країни розбирають нашу молодь, а ми проводимо реформи, завдяки яким місцева влада міста Дніпра закриває сім професійно-технічних училищ. Це що, робота на інші країни?

Шановні колеги, сьогодні буде голосування, і якщо не набереться 226 голосів, то тим самим ми також підтримаємо ті недолугі рішення місцевої влади, яка каже: навіщо нам ця молодь? Нехай виїжджає з цієї країни. Тоді виникає запитання: заради чого ми працюємо, які проводимо реформи, якщо таке відбувається?

Андрію Володимировичу, Ірино Володимирівно, звертаюся до вас. Я не хочу нікого критикувати, але проблеми майбутнього завжди розглядаються в залі або в п'ятницю, або в середу. Чому? Тому що найперше ми ставимо на розгляд питання про розподіл влади, кошти, газ, нафту тощо. А що буде далі? Заради чого це робиться?

Звертаюся до Кабінету Міністрів України. В уряді досі немає жодної людини, яка відповідала б за розвиток людського капіталу. Ми відповідаємо за все – за освіту, науку, соціальні, економічні питання. Скажіть, будь ласка, а хто у владі відповідає за те, щоб був збалансований розвиток людського капіталу в нашій країні? Це ключове, дуже важливе питання, бо, дійсно, навіщо мати 450 народних депутатів у країні, яку щороку покидають 1-1,5 мільйона людей?

Шановні колеги, я дуже прошу сконцентруватися і проголосувати за два проекти постанов № 8418 і № 8419. Перший проект постанови – про призначення іменних стипендій Верховної Ради України, який стосується 30 стипендій по 2 тисячі гривень. Ми повинні показати молоді, що народні депутати ходять на засідання, голосують і думають про те, що буде з нашою країною через 5, 10, 15 років. Якщо ми цього не будемо робити, то нам поставлять двійку, і ця оцінка – показник нашої відповідальності і політичної, і перед майбутнім.

Шановні колеги, голосуємо за законопроект № 8418 – за майбутнє нашої країни.

Слава Україні!

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Залишайтеся, будь ласка, на трибуні, шановний доповідачу. Я прошу колег записатися на запитання до доповідача.

Іване Спориш, ваше запитання. Будь ласка.

СПОРИШ І.Д., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (одномандатний виборчий округ № 15, Вінницька область, партія «Блок Петра Порошенка»). «Блок Петра Порошенка», виборчий округ № 15, Вінниччина. Звичайно, такі проекти постанов не раз були на порядку денному нашої сесії. На жаль, ми, дійсно, сьогодні прилипли до цих крісел і боїмося, щоб наша молодь нас не змінила. У мене складається таке враження.

Я думаю, що сьогодні вся молодь України буде дивитися нам у вічі, і ми всі одностайно повинні підтримати цей проект, тому що, як було сказано, 30 стипендій по 2 тисячі – це, дійсно, крапля в морі. Але якщо в нас є совість, давайте всі прийдемо до залу і проголосуємо, щоб урешті-решт зняти питання про молодь з порядку денного.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, ваша відповідь.

СПВАКОВСЬКИЙ О.В. Дякую за підтримку.

ГОЛОВУЮЧА. Наступне запитання. Іван Григорович Кириленко. Прошу вас, пане Іване.

КИРИЛЕНКО І.Г., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановна Ірино Володимирівно, у мене і прохання, і пропозиція до вас особисто. Ви знаєте, наскільки болісно дивитися і слухати це все. Липень на календарі, а мова йде про стипендії за 2017 рік. Кабінет Міністрів з 1 січня виплачує свої стипендії, президентські стипендії виплачуються вчасно, а коли йдеться про стипендії Верховної Ради – подивіться, у залі 120 депутатів.

Ірино Володимирівно, поставте це питання на рейтингове голосування і давайте зупинимо дискусію. Ми провалимо сьогодні проект постанови, через що буде соромно не тільки дивитися у вічі молоді, а й на себе в дзеркало глянути. Що ми робимо?!

Друзі, абсолютно правий голова комітету, який сказав, що це стосується майбутнього. Ми дожилися до такого майбутнього, коли пропозицій на стипендії менше, ніж стипендій, які заснувала Верховна Рада. Друзі, молодь тікає з України, відповідає на таку політику ногами!

Давайте зупинимо це божевілля. Ірино Володимирівно, будь ласка, поставте на рейтингове голосування – і перенесемо розгляд питання на завтра! Надворі липень. Мені соромно.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Оскільки репліка була до мене, я зараз дам відповідь, а потім передам слово пану Співаковському.

Шановні колеги, я все-таки оптиміст і сподіваюся, що депутати прорвуться через заблоковану вулицю Грушевського, і ми проголосуємо позитивно за цей дуже важливий проект постанови. Я погоджуюся з тим, що ми повинні його прийняти, і його буде прийнято.

Дякую за ваше зауваження.

Будь ласка, пане Співаковський.

СПІВАКОВСЬКИЙ О.В. Шановні колеги, хочу нагадати, що Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради одностайно ухвалив рішення про прийняття цього проекту постанови.

Більше того, ми повинні підвищити розмір цих іменних стипендій, адже сума 2 тисячі не відповідає нинішньому становищу в країні. Тому давайте проголосуємо за проект постанови і внесемо відповідні пропозиції щодо збільшення розміру іменних стипендій хоча б до 10 тисяч гривень. Якщо людина отримує закордонні гранти по 500 євро, то вона їде туди, а ми даємо близько 60-65 євро.

У нас парламентсько-президентська форма правління, тому ми, Верховна Рада України, повинні зробити так, щоб наші стипендії відповідали нинішньому становищу в країні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Будь ласка, запитання від народного депутата Євтушка.

ЄВТУШОК С.М., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту (одномандатний виборчий округ № 156, Рівненська область, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). По-перше, хочу підтримати свого колегу по фракції Івана Григоровича Кириленка і все-таки попросити вас, Ірино Володимирівно, поставити це питання на рейтингове голосування, оскільки є величезний ризик, що ми зараз можемо не проголосувати за даний проект постанови і завалити його, а він дуже важливий.

По-друге, хочу звернутися до Олександра Володимировича. Фракція «Батьківщина» підтримує вашу пропозицію щодо збільшення стипендій для обдарованої молоді, але хочу поставити вам таке запитання. Чи у вас бувають дискусії з Комітетом з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму не тільки про те, щоб у науці й освіті покращувати фінансовий стан наших дітей, а й про те, як у сільській місцевості, в об'єднаних територіальних громадах давати можливість дітям розвиватися, бо ми бачимо закриті клуби та інші проблеми? Можливо, проведіть спільне засідання.

Дайте, будь ласка, відповідь.

Дякую.

СПВАКОВСЬКИЙ О.В. Дякую за запитання. У своєму виступі я сказав про те, що молоддю, тобто майбутнім, і взагалі збалансованим розвитком людського капіталу в нас ніхто в цілому стратегічно не займається. Ми займаємося освітою, наукою, молодіжною політикою, спортом тощо. Міністерство соціальної політики займається соціальними питаннями, Мінфін займається економікою і таке інше. Ми повинні зрозуміти, що функцію щодо розвитку людського капіталу потрібно віддати Комітету з питань науки і освіти, відповідно в Кабміні повинен з'явитися віце-прем'єр-міністр, який відповідатиме за це конкретно, і тоді ми зможемо поставити запитання: як так може бути, що 70 відсотків молоді, випускників виїжджають з України?

Сьогодні за цей параметр розвитку в Україні ніхто не відповідає, тому склалася така ситуація і нікому це нецікаво. Дійсно, подивіться

на наш зал – і стане зрозуміло, як народні депутати ставляться до молоді, до нашого майбутнього, бо середа – це не пріоритетний день.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего. Закінчилися запитання до вас. Я прошу вас повертатися на робоче місце.

Шановні колеги, у нас немає співдоповідача, тому що це проект постанови Верховної Ради України, і я дуже прошу записатися на його обговорення від фракцій.

Руслан Демчак, з місця. Будь ласка

ДЕМЧАК Р.Є., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності (одномандатний виборчий округ № 18, Вінницька область, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги, це, дійсно, дуже потрібний проект постанови, і я боюся, що не буде необхідної кількості голосів.

Крім того, я хотів би ще сказати таке. Ми прийняли проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування» ([№ 6027-д](#)), яким, зокрема, підвищили ресурсні можливості Рахункової палати. Я хотів би для стенограми зачитати пропозицію про те, щоб доповнити пункт 1 розділу II «Прикінцеві положення» даного законопроекту такими словами: «крім пункту 10 розділу I, який вводиться в дію з дня, наступного за днем опублікування цього Закону».

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за висловлену позицію фракції «Блок Петра Порошенка».

Народний депутат Леонід Ємець висловить позицію фракції «Народний фронт». Будь ласка

ЄМЕЦЬ Л.О., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 221, м. Київ, політична партія «Народний фронт»). Дякую. Шановні колеги, я особисто цілком підтримую даний законопроект і прошу передати слово для висловлення позиції фракції колезі народному депутату Тарасу Кременю.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за лаконічність, хоча сьогодні можна й ґрунтовніше висловлювати позицію фракції.

Тарас Кремень. Будь ласка.

КРЕМІНЬ Т.Д., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Шановні колеги! Ви знаєте, якась така дивна закономірність: тількино ми розглядаємо проекти про підтримку талановитої молоді, молодих учених або обговорюємо реформу освіти, то це або середа, або п'ятниця, і, як не прикро, знаходимо причини в тому, що хтось заблокував вулицю чи хтось кудись поїхав.

Мені здається, що в цей рік, коли ми надзвичайно зацікавлені в якісних освітніх реформах, ми повинні максимально серйозно поставитися і до порядку денного роботи нашого парламенту, і до порядку денного Української держави. Ми не маємо права не помічати всього того, що відбувається в Україні не тільки з молоддю, а й того, які наслідки має наша елементарна бездіяльність в освітній політиці. Тому я сподіваюся, що допоки ми розглянемо за повною процедурою цей проект постанови, повернуться наші колеги, і ми зможемо дати нашій молоді конкретну відповідь, наскільки ми зацікавлені у змінах.

Від себе скажу, що сьогодні відбувається зовнішнє незалежне оцінювання для вступників до магістратури. Це безпрецедентний крок за останні роки для оновлення системи управління закладами освіти. Сподіваюся, що цими і багатьма іншими важливими кроками – і збільшення стипендіального фонду, і підвищення заробітної плати науково-педагогічних працівників у системі вищої освіти, і пошук джерел для фінансування закладів профтехосвіти, і фахова передвища освіта тощо – ми зможемо по-справжньому модернізувати Україну.

Наша фракція голосуватиме «за».

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за висловлену позицію фракції «Народний фронт».

Анна Романова, яка представить позицію фракції «Самопоміч». Будь ласка.

РОМАНОВА А.А. Друзі, «Об'єднання «Самопоміч» завжди підтримувало і підтримує всі законопроекти та ініціативи, спрямовані на підтримку талановитої молоді.

Я хочу просто нагадати, що нещодавно українець Валентин Фречка отримав золоту медаль на найбільшому у світі конкурсі молодих винахідників, який відбувся у Нью-Йорку. Що держава може дати таким талановитим дітям? Ми вчергове поставили на розгляд у середу таке важливе питання, як засвідчення державою поваги до таких талановитих дітей, і я дуже хвилююся, що навіть на це не вистачить голосів.

Крім того, зараз ми обговорюємо стипендії для винахідників, які бажані в усіх офісах *Google*, інших потужних, гігантських компаніях, а розмір цих стипендій становить усього 2 тисячі гривень щомісяця. Тобто ми обговорюємо в середу, коли немає голосів, питання про 2 тисячі гривень на місяць ось таким винахідникам.

Думаю, що в країні щось зміниться тоді, коли ми будемо обговорювати питання про те, щоб таких талановитих дітей держава забезпечувала щонайменше квартирами. Це перше.

Друге. Якщо ми будемо обговорювати це не в середу, а принаймні у четвер, коли є голоси.

«Об'єднання «Самопоміч» вимагає кардинальної перебудови політики уряду в бік талановитого молодого покоління.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановна пані Анно.

Запрошую до слова Івана Григоровича Кириленка, який представить позицію фракції «Батьківщина» щодо обговорюваного проекту постанови. Будь ласка, шановний пане Кириленко.

КИРИЛЕНКО І.Г. Шановна Ірино Володимирівно! Шановні колеги! Років сім тому я був свідком документальних кадрів, коли один з очільників тодішньої сусідньої держави, а нині держави-агресора, відвідав Сполучені Штати Америки і полетів найперше не до Вашингтону, а до Кремнієвої долини. Показують його виступ, він бадьоро починає виступати, поруч перекладач так само бадьоро починає перекладати. У залі – смішок. Продовжує далі виступати, не звертаючи уваги, а в залі – сміх. Коли розібралися, чому зал сміється,

виявилось, що багатотисячний зал був повністю заповнений юнаками й дівчатами слов'янського походження, які прекрасно знали мову.

Я до чого веду? Через кілька днів я прочитав у наших засобах масової інформації, що за попередній рік Україну покинуло ще 25 тисяч молодих учених.

Один з президентів Сполучених Штатів Америки сказав таку фразу: «Ми фінансуємо науку не тому, що ми багаті, а ми багаті тому, що фінансуємо науку».

Друзі, залишковий принцип фінансування науки – це держава, яка йде в нікуди. Фінансування української науки дорівнює фінансуванню середнього університету Європейського Союзу. Кілька років тому ми прийняли Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність». Зі сльозами на очах, стоячи, аплодували, бо це, дійсно, реформаторський закон, який визначає Україну як країну, яка науково-технічний прогрес ставить на чільне місце. Наступного дня до залу внесли проект бюджету – тодішній міністр фінансів Ярецько каменя на камені не залишила з того нашого закону.

«Дело Ярецько живет и побеждает». На превеликий жаль, і сьогодні не тільки інші гілки влади, а й ми в цьому залі так само ставимося до молодих учених, бо розглядаємо цей проект постанови в день, коли в залі присутні 120 депутатів. Друзі, давайте не показувати пальцем, хто винний – чи Ярецько, чи ще хтось, – ми всі разом.

Ірино Володимирівно, вкотре вас прошу, якщо ми ганебно провалимо проект постанови про призначення стипендії в розмірі 2 тисячі гривень, а надворі липень, то повернемося до нього згідно з Регламентом, на превеликий жаль, у вересні, а рік уже закінчується. Що про нас думають? Як на нас дивляться? Я вас прошу, давайте сьогодні обговоримо, перенесемо голосування на завтра, а завтра проголосуємо, бо від сорому нікуди очі діти.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

На жаль, немає такої регламентної норми – перенесення голосування на інший день, тому я повністю погоджуюся з вами щодо непристойності прогулювання роботи народними депутатами України і закликаю лідерів фракцій звернутися до однопартійців, до членів фракцій, щоб приходили на робочі місця.

Андрій Лозовой представить позицію фракції Радикальної партії.
Будь ласка.

ЛОЗОВОЙ А.С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Безумовно, наша команда підтримує цей проект постанови, але це крапля в морі з того, що ми повинні зробити. Знаєте, яка зараз стипендія в студента? Приїхала дитина з села, хоче вчитися, вступила до вишу і мусить жити на стипендію в 1 тисячу 100 гривень або на підвищену – 1 тисяча 300, якщо добре вчиться.

Хіба може студент прожити за такі гроші? Не може. Він їде на заробітки до Польщі замість того, щоб учитися, маючи таланти, і потім піднімати й розвивати свою країну. Відучився з горем пополам, держава гарантує йому перше робоче місце? Ні. Яке майбутнє чекає цього студента? Йти на базар чи знову-таки їхати на заробітки.

Наша команда, залізна команда Олега Ляшка, наполягає на тому, що один з пріоритетів держави – дати молодим українцям право на навчання, гарантію робочого місця, гідну зарплату, впевненість у завтрашньому дні, а не так, як робиться сьогодні.

Коли доповідав Олександр Володимирович і більшість колег у своїх виступах згадували проблему, що може фізично не вистачити голосів у залі, і буде ганьба. Безумовно, це ганебно. Але скажіть, будь ласка, а може, проблема не в тому, що питання розглядається в середу? Може, проблема в тому, що люди не ходять на роботу?

Викладач, який не піде лекції читати чи вести семінари, отримає певні санкції, може не одержати зарплати. Студент, який не прийде на пари чи на іспит, може не те що не отримати стипендії, а й вилетіти з навчального закладу. То виходить, що парламентська більшість гірша за викладача і за студента, на відміну від нашої команди, яка на роботу ходить і в середу, і в п'ятницю, і щодня і служить українському народу.

Ще один важливий момент. Як у нашій державі ставляться до студента, до молодої людини в цілому? У Радикальній партії є прекрасне молодіжне крило, яке очолює Ігор Белов, де є тисячі студентів по всій країні. Ці молоді люди захищають інтереси українців, борючись з тотальною корупцією в «Укравтодорі», проводять мирні (наголошую) акції.

Що робить нинішня влада, нинішня система? Порушує проти цих молодих людей кримінальні справи, про що ми вчора дізналися. Це ганьба, і не будіть лихо, доки воно тихе!

Захистити студента, освіту, українську молодь – означає захистити Україну.

Слава нації!

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я хочу звернутися до фракції «Опозиційний блок», до депутатських груп, чи є бажуючі долучитися до обговорення? (*Шум у залі*). Обговорення від народних депутатів ще буде, поки що триває обговорення від фракцій і груп. Я уточнюю, щоб потім не було заяв, що хтось не встиг записатися.

Андрій Шипко представить позицію групи «Партія «Відродження». Будь ласка.

ШИПКО А.Ф. Шановні народні депутати! Дорогі українці! Про що ми говоримо? Ми чули виступи з цієї трибуни і всі підтримуємо цей проект постанови. Це ж не проект закону, а проект постанови, нам просто треба зібратися і проголосувати за нього.

Шановна пані головуюча, поставте це питання на сигнальне голосування, бо людей, на жаль, у залі мало, а це справа, як кажуть народні депутати представники всіх фракцій, дійсно, правильна: підтримати нашу молодь.

Ми голосуємо не тільки за цей проект постанови, а й за всі проекти, спрямовані на підтримку й розвиток нашої молоді, на те, щоб країна розвивалася, щоб стипендії, які ми призначаємо, були не 2 тисячі гривень, а 10 тисяч, як ви запропонували. Але я не бачу достатньої кількості депутатів у залі, і тому на душі сум. Хочеться підтримати молодь і хочеться, щоб це невелике питання можна було внести на розгляд у четвер, і ми за 5 хвилин його вирішимо, як і наступні питання, які сьогодні будуть розглядатися.

Поставте на сигнальне голосування – і ми побачимо, яка його підтримка в цьому залі.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, прийшов час обговорення проекту постанови, яку ми зараз будемо приймати, народними депутатами України. Я прошу записатися на виступи, відводиться 15 хвилин. Прошу записатися всіх бажаючих долучитися до дискусії.

Запрошується до слова народний депутат Ленський. Він передає слово народному депутату пані Заружко. Будь ласка.

ЗАРУЖКО В.Л., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Добрий день, шановні громадяни України! Добрий день, шановні колеги! Мені дуже приємно, що сьогодні в залі розглядається такий важливий проект постанови про допомогу студентам, про надання стипендій, тому що студенти – це наше майбутнє. Як казав колись Отто фон Бісмарк: ті, які не будують школи, будуватимуть тюрми.

На жаль, ми зараз у такому самому становищі, бо не всі розуміють важливість цього кроку. Ми не розуміємо наслідків того, що наша молодь виїжджає за кордон, не бачимо власного майбутнього як держава, і це питання надважливе.

Фракція Радикальної партії Олега Ляшка голосує за всі без винятку законопроекти стосовно підтримки молоді, студентства, освіти, і цей проект не буде виключенням. Ми за те, щоб люди розуміли, що в цій країні вони можуть бачити своє майбутнє. Це студенти, люди у найпродуктивнішому віці, які в змозі відбудувати економіку власної країни, які в змозі ставати дуже корисними для країни громадянами, які в змозі отримувати якісну освіту, які можуть працювати на користь нашої держави, роблячи її сильнішою, відбудовуючи її економіку та промисловість, розвиваючи науку.

Ми як народні депутати повинні підтримати їх у цьому, надати можливість талановитій молоді навчатися, а не думати над тим, що вони їстимуть, коли будуть студентами, або над тим, щоб їхати кудись, де виплачують вищу стипендію.

Безумовно, європейські цінності – це підтримка молоді, підтримка освіти, підтримка нашого майбутнього. Фракція Радикальної партії одностайно підтримує цей проект, а також усі законопроекти, прийняття яких дасть можливість Україні ставати сильнішою, заможнішою, дасть можливість кожному українцю відчувати себе достойно

у власній країні, мати гідну роботу, зарплату, бачити майбутнє своїх дітей в Україні. Ми за те, щоб усе це відбувалося в найкоротші строки, щоб усе відбувалося сьогодні.

Щодо наших колег, які, на жаль, не прийшли до сесійного залу, я хочу сказати, що дуже важливо бути чесними й відповідальними перед своїми виборцями, як це роблять депутати з Радикальної партії. Ми завжди присутні на засіданнях і завжди готові голосувати за всі законопроекти на користь нашої країни та на користь нашої молоді. Так ми зробимо й сьогодні.

Я закликаю всі фракції приєднатися і проголосувати за цей проект постанови.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Владислава Голуба. Будь ласка, пане Владиславе. Увімкніть мікрофон Владислава Голуба.

ГОЛУБ В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 197, Черкаська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую. Шановні колеги, ви знаєте, мені сьогодні соромно як ніколи в житті, тому що коли в парламенті розглядаються якісь лобістські, політичні речі, питання якихось кадрових призначень, то сюди приходять народні депутати, які, можливо, з'являються вперше і востаннє в цьому залі. А зараз ми розглядаємо абсолютно правильну річ: стипендії Верховної Ради для обдарованої молоді, але в залі немає достатньої кількості людей для прийняття позитивного рішення, а саме 226 голосів.

Але є ще й інша річ, яка зараз відбувається, – це чергове знищення Верховної Ради як державної інституції, бо ми зараз розглядаємо цей проект за повною процедурою, хоча він узагалі не потребує повної процедури. Це саме той випадок, коли ми повинні розглядати зазначене питання за скороченою процедурою, як того вимагає Регламент Верховної Ради України. Але шкода, що дуже важливі законопроекти, де багато статей, ми розглядаємо за скороченою процедурою тільки для того, щоб насправді не було можливості виступити. А зараз можливість виступити мають абсолютно всі, які бажають, хоча це питання взагалі не потребує ніякого обговорення, воно консолідуюче,

за це питання має віддати голоси абсолютно весь конституційний склад Верховної Ради.

Саме тому, шановна головуюча, я звертаюся до вас. Уже липень, розглядається проект постанови про стипендії для обдарованої молоді за 2017 рік. Ми, на жаль, не можемо перенести розгляд цього питання і голосування за нього на будь-який інший день. Шановна пані головуюча, щоб не завалити цього питання, єдиний можливий шлях для вас згідно з Регламентом – це закрити ранкове засідання, а ми перейдемо до роботи в комітетах, тому що, на жаль, сьогодні не буде жодного позитивного голосування. Сьогодні абсолютно всі законопроекти ми будемо розглядати за повною процедурою, тому що немає 150 голосів, щоб прийняти рішення про скорочену процедуру, бо це процедурне питання. Завтра це питання ми проголосуємо першим, як того вимагає Регламент Верховної Ради.

Давайте вчергове не будемо ганьбитися. Давайте вчергове не будемо знищувати державний орган – Верховну Раду. Давайте покажемо, що ми інституційно спроможний орган і не будемо демонструвати цей сором на всю країну, що ми розглядаємо це питання за повною процедурою, хоча давним-давно мали б його прийняти і розглядати проект про призначення стипендій у 2018 році, а не у 2017.

Шановна пані головуюча, я звертаюся до вас з проханням закрити ранкове засідання і проголосувати за це питання першим завтра зранку.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Регламент не дозволяє головуючому ні з того ні з сього закривати засідання. Це перше.

Друге. Український виборець ніколи в житті... *(Шум у залі)*.

Шановні колеги, які є в залі, будь ласка, давайте не будемо змагатися, у кого міцніші голосові зв'язки, хто голосніше скаже. Але я погоджуюся з усіма промовцями, що має бути все-таки повага до свого робочого місця, і закликаю колег, які, можливо, зараз дивляться трансляцію каналу «Рада» чи слухають по радіо, повернутися на робочі місця. Неприпустимо зараз, під час виборчих перегонів, апелювати до студентів, щоб вони голосували, але водночас не приходити на роботу, щоб підтримати проект постанови про надання стипендій.

Від позафракційних народний депутат Шевченко передає слово своїй колежанці шановній пані Констанкевич. Будь ласка.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (одномандатний виборчий округ № 23, Волинська область, політична партія «Українське об'єднання патріотів – УКРОП»). Шановна пані головуєча! Шановні народні депутати! Я солідарна з тими, хто висловлює свої емоції почуттями обурення, ганьби, і хотіла б сказати, що ми зараз є акторами театру абсурду. Ми обговорюємо очевидні речі – стипендії кільком десяткам найталановитіших студентів, найталановитішим ученим. Це для нас усіх зрозуміле й очевидне питання. Але ставлення депутатів до того, що відбувається, свідчить про те, що ми спровокували питання і освіти, і науки.

Наголошую, що ця профанація спостерігається останнім часом не тільки стосовно студентів, учених, а й стосовно вищої освіти, бо хочеться пригадати й розмір зарплати наших викладачів. Невже зарплата 5-7 тисяч – достойна зарплата викладача українського університету?

Профанація і маргіналізація вищої освіти і науки спостерігається загалом по всій Україні. То що нас чекає у найближчій перспективі? Здебілізоване суспільство, безграмотність і багато інших негативних процесів у найближчих п'ять або й десять років.

Тому, пані головуєча, я теж до вас звертаюся: прийміть відповідальне рішення і закрийте засідання, тому що це не робота, а театр абсурду.

Якщо говорити про те, які є варіанти вирішення цього питання, то хочу наголосити, що партія «Українське об'єднання патріотів – УКРОП» зареєструвала більше десятка освітніх законопроектів, і жоден з них не потрапив до залу. Це законопроекти, які стосуються і стипендій, і зарплати викладачів, і профосвіти, і фахової передвищої освіти, але всі вони перебувають у закарпелках Верховної Ради. Тому треба щось вирішувати, а не імітувати роботу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Наступний виступ. Народний депутат Іван Спориш. Будь ласка, пане Іване.

СПОРИШ І.Д. Шановні народні депутати! Шановна головуюча! Звичайно, місяців два тому ми вже завалили проект постанови Верховної Ради, за яким також мали нагородити десять перспективних молодих людей України за внесок у розвиток парламентаризму та місцевого самоврядування. Ми не дали можливості, щоб ці молоді люди отримали премію всього-на-всього 8 тисяч.

Сьогодні, дійсно, в залі дуже мало людей. Але мені як голові підкомітету з питань молодіжної політики, сім'ї та дитинства Комітету з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму буде дуже прикро, якщо ми знову завалимо це питання. Багато депутатів зараз пишуть: ми чекаємо в пробках, тому що через акцію власників «євроблях» не можемо доїхати. То залиште автомобілі, приходьте сюди за 10-15 хвилин пішки і проголосуйте за даний проект постанови, у якому йдеться про присудження 30 молодим ученим премії в розмірі всього-на-всього 2 тисячі гривень.

Якщо сьогодні ми завалимо це питання, то буде дуже прикро. Тому, я думаю, що ми повинні згуртуватися, не переносити даного проекту постанови і все-таки прийняти його. Сподіваюся, що знайдуться голоси, що народні депутати прийдуть до залу, і ми доведемо, що турбуємося про молодь і хочемо, щоб молоді вчені отримали премії.

Я ще раз хочу нагадати, що наш комітет розглядав проект постанови про присудження премії за внесок молоді в розвиток парламентаризму та місцевого самоврядування. На сесіях обласних рад кожної області визначили 10 молодих людей, які заслуговують на премію в розмірі 8 тисяч гривень. Але ми не проголосували і завалили дане питання. Тому я дуже прошу, щоб ми згуртувалися навколо цього проекту постанови і проголосували «за».

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за висловлену позицію.
Запрошую до слова Юрія Солов'я. Будь ласка.

СОЛОВЕЙ Ю.І. Шановні колеги! Шановне українське суспільство! Ми часто чуємо з цієї трибуни, що найбільшим капіталом України є український чорнозем чи український ліс, чи українське вугілля. Але чи є ще якісь інші корисні копалини? На моє глибоке переконання, найбільшим і найціннішим українським капіталом є українські люди, українська молодь і український інтелект.

Ви знаєте, багато хто говорить, що погано, коли українські діти їдуть навчатися за кордон до кращих університетів світу. А я не бачу в цьому нічого поганого. Я бачу погане в іншому – в тому, що, на жаль, ці українські діти, які здобули кращу світову освіту, не працюють на Українську державу. Я бачу погане в тій практиці, яка, на жаль, продовжується протягом останніх чотирьох років, що в українському уряді не працюють українці, що найбільші українські стратегічні підприємства очолюють іноземці. Наприклад, до складу наглядової ради НАК «Нафтогаз України» входить більшість іноземців, «Укрнафту» очолює іноземець, «Укравтодор» очолює іноземець, експертну комісію зі створення Вищого антикорупційного суду очолює іноземець. Це ті сигнали, які подає українська влада кращим українським дітям, які здобувають освіту в престижних світових вузах.

Тому якщо говорити про те, що потрібно зробити для розвитку нашої держави, для розвитку нашої освіти, то передусім ми повинні зробити все, щоб до державного сектору, до державної влади, до державних підприємств залучити кращих українських випускників з усього світу і назавжди припинити практику залучення іноземців. Це буде найкращим сигналом для українських дітей здобувати освіту й працювати для Української держави.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До слова запрошується народний депутат Іван Рибак, який виступатиме з місця. Прошу ввімкнути його мікрофон.

РИБАК І.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, партія «Блок Петра Порошенка»). Виборчий округ № 202, Кіцманський, Вижницький, Путильський, Сторожинецький райони Чернівецької області. Я умисно назвав усі чотири райони мого виборчого округу, адже сьогодні ми розглядаємо питання щодо підтримки талановитої молоді, талановитих дітей. У моєму виборчому окрузі більше 180 навчальних закладів, шкіл, які конче потребують підтримки. У рамках розвитку нової української школи вони не мають забезпечення матеріально-технічної

бази, не мають належної підтримки навчального процесу, який стартуватиме з 1 вересня, більше того, подекуди навіть немає можливості після останньої поведні минулого тижня доїхати до цих шкіл. У Чернівецькій області стихійним лихом завдано збитків на близько 300 мільйонів гривень. Я звертаюся більше до уряду щодо підтримки саме Чернівецької області та відновлення ситуації після стихійного лиха.

З приводу проекту постанови, який ми розглядаємо, хочу сказати, що в мене є пропозиція вимагати від тих народних депутатів, яких у залі немає, заробіток за сьогодні віддати на премії саме талановитим дітям і більше до цього питання не повертатися. Бо година роботи, коли ми розглядаємо даний проект постанови, коштує державі набагато більше, ніж тих 60 тисяч гривень, про які ми тут говоримо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за пропозицію.

Шановні колеги, фракція «Опозиційний блок» нарікає, що я не голосно зверталася, і вони не почули заклику до них узяти участь в обговоренні від фракцій.

Долженков, 3 хвилини, будь ласка, і після цього будемо приймати рішення. Прошу вас, пане Олександрє.

ДОЛЖЕНКОВ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Дякую, шановна пані головуюча. Насамперед хотілося б звернутися до всієї молоді України, яка, дійсно, є майбутнім нашої країни. З великим сумом я вимушений спостерігати за тим, як у середу, м'яко кажучи, непродуктивний день для Верховної Ради України, розглядається ваше питання. Дуже багато нарікань з боку фракцій коаліції стосовно того, що недостатній рівень підтримки освіти, що освіта фінансується за залишковим принципом. До речі, про це говорили всі фракції, які колись підписували угоду про створення «Європейської України».

Але в мене запитання: а чи не могли б ви вирішити зазначені питання (вони не суттєві для підтримки молоді, це точкові рішення, навіть не системного характеру) під час розгляду важливіших документів фінансового характеру, наприклад, під час розгляду проекту

закону про Державний бюджет? Ось представники президентських фракцій говорять: давайте віддамо депутатську зарплату цим людям. Ми не проти цього. А де ж ваша коаліція, чому сьогодні не приймаються рішення?

Я розумію, що для вас важливішим є питання формування Центральної виборчої комісії, яке ви будете розглядати завтра, питання проведення виборів для того, щоб зайти до Верховної Ради. Давайте не обманювати один одного. Вам у принципі немає ніякого діла до молоді. Якби було б діло, ви зазначені проекти поставили б на розгляд у вівторок або в четвер, або хоча б голосували за них, адже один з них стосується всього 2 тисяч гривень щомісячно для кожної людини. Замість того щоб розв'язувати свої фінансові проблеми в округах під час голосування за проект закону про Державний бюджет, ви з легкістю вирішили б зазначені питання. Навіщо дурити один одного?

Тому, звичайно, цей проект постанови необхідно підтримувати. Я більш ніж упевнений у тому, що через відсутність членів коаліції, які говорили, що коаліція є, за прийняття зазначених проектів ми не зможемо знайти голосів. Тому, оскільки тут неодноразово вже порушувався Регламент, я, мабуть, пораджу головуючій, якщо не набереться голосів, не закривати все-таки сьогодні ранкове засідання, а перенести зазначені проекти на четвер, і, сподіваюся, ми проголосуємо за ці два проекти постанов.

Але при цьому хотілося б зазначити, що до вирішення питань освіти необхідно підходити комплексно. Коли коаліція голосувала за закон про Державний бюджет України, чому не говорили про те, що ми напризволяще кидаємо професійно-технічну освіту? Це не авангард наукової думки, але все-таки ці люди позбавляються останньої можливості здобути якусь професію. Тому вказані питання необхідно вирішувати під час розгляду проекту закону про Державний бюджет і необхідно переглянути освітню реформу, яку ми зараз розглядаємо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До заключного слова запрошується пан Співаковський. Будь ласка.

Шановні колеги, дуже прошу повертатися до сесійного залу, тому що за 3 хвилини відбудеться голосування за проект постанови Верховної Ради України щодо стипендій талановитій молоді.

Будь ласка, пане Співаковський.

СПИВАКОВСЬКИЙ О.В. Шановні колеги, думаю, всі знають, що таке лакмусовий папірець і знають про три кольори, які він визначає. Так ось я хочу запровадити поняття «лакмусовий момент часу», який відбувається для Верховної Ради України. Деякі мої колеги зараз покидають зал. Вони демонструють той колір, який отримують, коли люди голосуватимуть за них. Нагадую, що якщо це кислота, то колір буде червоний. Отже, буде червоний колір для тих народних депутатів, які сьогодні не знайшли часу, щоб прийти до залу і проголосувати за молодь України.

Я розумію, що це питання персональної відповідальності, це не політичне питання. Тому давайте не розігрувати політичної карти, це питання ставлення кожного народного депутата і його відповідальності за те, як він проголосує. Він отримає той колір, який потрібно.

Шановні колеги, використовуючи нагоду, хочу сказати таке. Давайте змінимо ставлення до нашого майбутнього, бо не буде молоді – не буде майбутнього України. Тому я звертаюся, Андрію Володимировичу, до вас, щоб опублікувати результати сьогоднішнього голосування щодо цього питання в «Голосі України», щоб наші виборці знали, хто з народних депутатів знаходить час для майбутнього, для молоді, а хто вважає, що середа – це неробочий день, і не приїхав для того, щоб проголосувати.

Шановні колеги, я закликаю всіх вас сьогодні прийняти це дуже важливе рішення і звертаюся ще раз до «Опоблоку»: проголосуйте і ви, покажіть, що ви також готові підтримати це рішення.

За молодь України, за майбутнє!

Дякую всім.

Веде засідання Голова Верховної Ради України

ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, обговорення завершено. Я прошу голів фракцій запросити всіх депутатів до залу. Прошу секретаріат Верховної Ради

запросити депутатів до залу. Зараз я надам слово для репліки, через хвилину відбудеться голосування. Прошу всіх заходити до залу.

Ігор Шурма, 1 хвилина, репліка. Будь ласка.

ШУРМА І.М., член Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Я хотів би вас трохи повернути до історії. Скажіть, будь ласка, таке гостре питання щодо низького рівня стипендій, які не дозволяють прожити, виникало років п'ять тому? Ні. Воно виникло нині. Давайте консолідовано, без персональних звернень сьогодні голосувати. Бо щойно сказали: ми звертаємося до «Опозиційного блоку» з тим, щоб проголосували. Наш представник виступив і сказав, що ми підтримуємо.

А тепер до вас алаверди. Ми звертаємося до вашої політичної сили і до тих п'яти фракцій, які входять до коаліції. Проголосуйте, будь ласка, за виправлення тієї ситуації, до якої ви довели країну, і ви сьогодні побачите, кого більше в залі: вас чи негативних депутатів.

Ще хочу сказати про ваш такий, знаєте, молодечий запал, коли ви говорите про те, що переживаєте за шахтарів. Проголосуйте за виділення грошей на виплату заробітної плати, ось тоді ми з вами будемо робити спільну справу.

Ми голосуємо «за».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, колеги, я бачу, що народні депутати ще заходять. Будь ласка, займайте робочі місця. Колеги, поверніться з лож, так само потім кожний голос будемо рахувати.

Я прошу всіх зайняти робочі місця. Будь ласка, заходьте до залу. Прошу подивитися, кого немає поруч, і запросити до залу. Ми переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування проект Постанови «Про призначення у 2018 році іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених» (№ 8418) для прийняття за пропозицією комітету за основу та в цілому. Колеги, будьте уважні, кожен голос має вагу, підтримаймо молодих учених. Прошу проголосувати. Давайте консолідуємося всім залом. Голосуємо, прошу підтримати.

«За» – 200.

Колеги, будь ласка, запросіть депутатів до залу.

Я зачитаю по фракціях і групах.

«Блок Петра Порошенка» – 61, «Народний фронт» – 58, «Опозиційний блок» – 18, «Самопоміч» – 11, Радикальної партії Олега Ляшка – 17, «Батьківщина» – 9, «Воля народу» – 0, «Партія «Відродження» – 4, позафракційні – 22.

Колеги, давайте запросимо всіх до залу. Мені говорять, що частина депутатів перебуває на міжнародній зустрічі з делегацією Ірану. Зараз їх запросять до залу. Я прошу працівників Апарату з'ясувати, де проходить міжнародна зустріч, і запросити народних депутатів до залу. Як мені повідомили, на третьому поверсі відбувається міжнародна зустріч. Просто повідомте їм, що в залі відбувається голосування. Прошу також представників фракцій подивитися в кулуарах, хто ще не зайшов, і запросити.

Отже, прошу зараз не виходити із залу, а навпаки, заходити. Колеги, прошу займати робочі місця. Голови фракцій, я прошу працювати в залі.

Підходять народні депутати, колонами йдуть до залу. Будь ласка, давайте швидше. Ще просять буквально 30 секунд. Колеги, ідеться про молодих учених, які протягом тривалого часу чекають на рішення Верховної Ради України. Це питання, яке сконсолідує весь зал. Будь ласка, заходьте. Народні депутати заходять до залу. Давайте об'єднаємося і підтримаємо обидва проекти постанов.

Зараз виступить Іван Кириленко, поки підходять депутати. Попросили ще буквально 30 секунд.

Іван Кириленко. Будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г. Шановний Андрію Володимировичу, вірю у ваш талант, що зараз будуть голоси. Наступний проект постанови абсолютно аналогічний, ми, по суті, все обговорили. Пропоную відразу проголосувати за нього без обговорення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так і зробимо.

Отже, колеги, підготуйтеся до голосування. Наголошую ще раз: кожен голос зараз матиме вагу. Першою я поставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду проекту постанови, а потім сам проект постанови поставлю на голосування. Голови фракцій, просить депутатів зайняти робочі місця. Будь ласка, під час голосування не вирішуйте політичних питань, а займіть робочі місця.

Отже, ставлю на голосування пропозицію повернутися до розгляду проекту Постанови «Про призначення у 2018 році іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених» (№ 8418). Прошу проголосувати за повернення, колеги, кожен голос має вагу. Уважно голосуємо за повернення. Прошу проголосувати і підтримати. Голосуємо, колеги.

«За» – 218.

Не встигли, і хтось проголосував «проти», очевидно, випадково.

Колеги, зараз я ще раз поставлю. Будь ласка, зайдіть до залу. Нам не вистачає кількох голосів.

Я зачитаю по фракціях і групах, щоб ви побачили і зорієнтувалися.

«Блок Петра Порошенка» – 77, «Народний фронт» – 59, «Опозиційний блок» – 14, «Самопоміч» – 12, Радикальної партії Олега Ляшка – 18, «Батьківщина» – 10, «Воля народу» – 1, «Партія «Відродження» – 4, позафракційні – 23.

Я хочу наголосити, що хтось проголосував «проти», очевидно, помилково. Уважніше голосуйте під час таких визначальних голосувань.

Прошу всіх зайняти робочі місця і проголосувати за повернення до розгляду проекту Постанови «Про призначення у 2018 році іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених». Колеги, прошу проголосувати і підтримати. Давайте консолідовано і відповідально проголосуємо за повернення. Голосуємо, колеги, важливий кожний голос. Підтримаймо молодих учених.

«За» – 219.

Не вистачило семи голосів. Давайте ми їх таки зберемо, колеги (*Шум у залі*). Ні, це неможливо зробити завтра, ми повинні сьогодні, не вистачає всього семи голосів.

Колеги, не виходьте із залу. Я прошу зараз секретаріат ще раз повідомити, що відбувається голосування (*Шум у залі*).

Будь ласка, колеги, не виходьте із залу, зараз депутати підійдуть.

Колеги, я прошу всіх не виходити із залу, зараз покличуть депутатів. Не виходьте із залу, а навпаки, подивіться, кого немає, і запросіть.

Голова комітету Співаковський Олександр, 1 хвилина. Будь ласка, пане Співаковський.

СПІВАКОВСЬКИЙ О.В. Дякую. Шановні колеги, ми продемонстрували великий потенціал, багато народних депутатів зайшли до залу. Шановні колеги, у нас є можливість дотиснути цю ситуацію, тим більше що народні депутати ще заходять до залу. Давайте проголосуємо, не вистачає лише семи голосів.

Я ще раз звертаюся до всіх політичних сил без винятку: тут немає політичного підтексту. Шановні колеги, це питання визначає або тільки Президент, або тільки Кабінет Міністрів, а Верховна Рада залишається осторонь. Якщо так, то ми самі показуємо, що не здатні проголосувати за молодь України.

Давайте консолідуємося заради майбутнього України, заради нашої молоді. Я сподіваюся, що всі проголосують.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, щойно хтось вийшов, і Кривенко пішов кликати народних депутатів з кулуарів. Будь ласка, заходьте до залу, зараз я поставлю на голосування пропозицію про повернення. Пані Олено, покличте тих, які вийшли із залу. Будь ласка, займіть робочі місця, поверніться до залу.

Отже, я ставлю на голосування пропозицію повернутися до розгляду проекту постанови № 8418 про стипендії для найталановитіших молодих учених. Важливий кожний голос, уважно голосуйте за повернення. Прошу підтримати і проголосувати.

«За» – 230.

Ми повернулися.

Увага! Я ставлю на голосування проект постанови [№ 8418](#) для прийняття за основу та в цілому. Голосуємо, колеги, підтримаймо молодих учених. Кожен голос має вагу. Голосуємо.

«За» – 232.

Постанову прийнято.

Увага, колеги! Наступний проект постанови ідентичний. Це проект Постанови «Про присудження Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних

і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за 2017 рік» ([№ 8419](#)).

Перше голосування про розгляд за скороченою процедурою. Голосуємо.

Колеги, два голосування, витримайте 5 хвилин.

Перше – за скорочену. Голосуємо. Прошу підтримати.

«За» – 167.

Підтримали.

Не виходьте із залу, ми вже голосуємо!

Отже, я роблю доповідь. Проект постанови ідентичний до попереднього. Я прошу його підтримати, прийняти за основу та в цілому.

Ставлю на голосування проект постанови № 8419 для прийняття за основу та в цілому. Прошу проголосувати і підтримати.

Я зробив доповідь, і після моєї доповіді ми голосуємо.

«За» – 208.

Колеги, не всі змобілізувалися. Я прошу змобілізуватися.

Шановні колеги, я ставлю на голосування першу пропозицію – повернутися до проекту постанови № 8419. Прошу підтримати молодих вчених. Голосуємо.

«За» – 208.

Колеги, я бачу, що не голосує зараз «Опозиційний блок». Дайте, будь ласка, 1 хвилину Ігорю Шурмі. Будь ласка, поясніть вашу позицію.

ШУРМА І.М. Шановні колеги, минуле голосування показало, на превеликий жаль, що ця коаліція безпомічна. Ви навіть не можете проголосувати за студентів, за молодих науковців, виділити їм гроші. Сидіть і слухайте ці речі, і не цвірінкайте, інакше голосуйте самі.

А якщо ви хочете, щоб «Опозиційний блок» долучився, то я звертаюся не до головуючого, а до вас. Чому ви змушуєте його порушувати Регламент і десять разів повертатися? «Ану, явіться на робочі місця! Ану, покажіть свою підтримку! Ану, поставте це питання першим у четвер!»

Чому ви підставляєте головуючого й апелюєте до «Опозиційного блоку»? Будете порушувати Регламент – голосуйте самі. Обговоріть питання, поставте на голосування, а потім ми подивимося.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Увага! Я ще раз хочу звернутися до вас, колеги. Насправді це питання ідентичне до попереднього. Ми щойно його обговорили, я зробив доповідь. Підтримайте, колеги, це дуже важливе питання.

Голова комітету Співаковський, 30 секунд. Будь ласка.

СПИВАКОВСЬКИЙ О.В. Шановні колеги, ось послухайте: 55 проектів молодих вчених було подано на цей конкурс. Це конкретні молоді люди, доктори наук і *PhD*... (*Шум у залі*).

Шановні колеги, я хочу, щоб ви почули: 55 проектів, 37 молодих вчених було відібрано, 20 проектів пройшло. Це велика робота, цілий рік молоді люди працювали, комісія їх відібрала. Що ми зараз робимо?

Я розумію всі політичні підтексти. Я звертаюся до «Опозиційного блоку». Це велика робота, рік молоді люди працювали, давайте їх нагородимо чимось за ту роботу, яку вони зробили для України, не для парламенту, Верховної Ради України. Будь ласка, проголосуйте, скажіть молоді, що ми забудемо на цей момент про наші розбіжності заради молоді України. Про що йде мова? Шановні колеги, голосуємо!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, колеги, я ставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду проекту постанови № 8419. Я прошу всіх змобілізуватися і підтримати. Голосуємо.

«За» – 209.

Ще раз, заключний, поставлю, або проект постанови буде відхилено, якщо ми не проголосуємо. Колеги, зараз депутати розійдуться (*Шум у залі*).

Я готовий дати час на обговорення, якщо ми гарантуємо, що встигнемо потім проголосувати. Обговорення підтримуєте? Всі підтримують?

Будь ласка, запишіться на виступи: два – за, два – проти. У мене прохання, щоб по 1 хвилині виступали під час обговорення.

Від фракції «Блок Петра Порошенка» – Курило, 1 хвилина. Будь ласка.

КУРИЛО В.С., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (одномандатний виборчий округ № 113, Луганська область, самовисуванець). Шановні народні депутати,

«Блок Петра Порошенка» підтримав перший проект постанови і підтримує другий, тому прошу всіх проголосувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Від фракції «Батьківщина» Євтушок передає слово народному депутату Іванові Крульку, 1 хвилина. Будь ласка.

КРУЛЬКО І.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Безумовно, що це питання, яке стосується молодих вчених, треба підтримати, і фракція «Батьківщина» проголосує за нього.

Але я хотів би тут звернутися до тих, які називають себе коаліцією. Шановні друзі, коаліція не закінчується на тому, що ви розділили портфелі. Це означає відповідальність за те, щоб бути в сесійному залі й голосувати і у вівторок, і в середу, і в четвер, а не тільки тоді, коли портфелі діляться. Ось у чому проблема. І не треба кивати на опозицію. Не опозиція винна в тому, що ви не ходите на роботу, а причиною є безвідповідальність.

Тому, дійсно, зараз треба зібрати всі голоси і проголосувати за це питання, бо молоді люди чекають і хочуть бачити, що ті, які беруть на себе відповідальність, ставляться відповідально до своєї обов'язків.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Радикальна партія, Лінько, 1 хвилина.

ЛІНЬКО Д.В., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Вся наша фракція у повному складі голосуватиме за цей проект постанови, тому що це підтримка найкращих українських науковців, яких уже небагато залишилося, з тих, які ще не виїхали. Якщо сьогодні парламент з такою ганьбою не прийме цей проект постанови, то думаю, що й ці останні найкращі науковці виїдуть за кордон. Щороку ми втрачаємо десятки тисяч найкращих фахівців – лікарів, науковців, студентів, які виїжджають, тому що не вірять у те, що українська влада може щось хороше зробити для них.

Тому Радикальна партія у повному складі голосуватиме «за». І ми просимо виборців ретельно подивитися, хто ж усе-таки не прийшов і не підтримав цього проекту постанови. Це ганьба для парламенту, якщо ми не проголосуємо за проект постанови, який спрямований на підтримку наших науковців.

Слава науковцям і слава молоді!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, через хвилину відбудеться голосування, ми перейдемо до прийняття рішення. Я прошу всіх запросити до залу.

Від фракції «Опозиційний блок» – Долженков, 1 хвилинка. Ще виступить від фракції «Народний фронт» Ємець. Тобто через 2 хвилини відбудеться голосування.

Долженков. Будь ласка.

ДОЛЖЕНКОВ О.В. Фракція «Опозиційний блок» підтримувала і підтримає розвиток, захист молоді з боку держави. Ми не відмовляємося від того, що необхідний додатковий захист зазначеної категорії осіб.

Молодь виїжджає за межі України не через неголосування за цей проект постанови, адже це мала крапелька підтримки. Вона фактично є номінальною в порівнянні з тією державною підтримкою, яку отримує молодь за кордоном. Молодь виїжджає через безперспективність, через відсутність пріоритету науки.

Саме перед тим, як голосувати за проект закону про Державний бюджет, необхідно говорити про перспективність підтримки молоді та науки. Але ми зараз вирішуємо своє шкурне вузькополітичне питання і говоримо про те, що є загроза виїзду.

Прошу не порушувати процедури. Ми будемо долучатися до голосування, але без порушення Регламенту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Заключний виступ. Від фракції «Народний фронт» – Ємець.

Колеги, через хвилину – голосування. Запросіть усіх до залу. Голови фракцій, особливо звертаюся до вас, запросіть усіх до залу.

Ємець, 1 хвилинка. Будь ласка.

ЄМЕЦЬ Л.О. Шановні колеги, давайте чесно скажемо, що «Опоблок» де в чому абсолютно правий. Подивіться навколо на пусті місця і подумайте, що це місця депутатів, яких обрав український народ для того, щоб у парламенті приймалися рішення. Ми зараз вимушені збирати, просто клянчити ці голоси в тих, хто є сьогодні в парламенті.

Друзі, я звертаюся зараз до «Опозиційного блоку»: не робіть заручниками політичних вимог тих молодих учених, які насправді є надбанням нашої української спільноти. Я звертаюся до вас: ви свою позицію висловили, ми її почули, проголосуйте, будь ласка, за молодих учених.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я звертаюся до народних депутатів: для чого згадувати прізвища або фракції і затягувати дебати? Я цього не розумію.

Я надаю слово для репліки. Долженков. Будь ласка.

Займайте робочі місця, зараз відбудеться голосування.

ДОЛЖЕНКОВ О.В. Я ще раз повторюю, що ми підтримуємо молодь і підтримуємо зазначені проекти, але не в той спосіб, який пропонує коаліція – з порушенням Регламенту. І, будь ласка, не політизуйте цю тему, тому що будь-яка добра тема може бути заполітизована, а голосування зірвано.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, переходимо до прийняття рішення. Колеги, давайте об'єднаємося і припинимо дебати.

Я ставлю на голосування проект Постанови «Про присудження Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок за 2017 рік» ([№ 8419](#)) для прийняття за основу та в цілому. Прошу проголосувати і підтримати. Голосуємо.

«За» – 229.

Рішення прийнято.

Ми прийняли дві важливі постанови.

Покажіть по фракціях і групах.

«Блок Петра Порошенка» – 80, «Народний фронт» – 60, «Опозиційний блок» – 14, «Самопоміч» – 14, Радикальної партії Олега Ляшка – 18, «Батьківщина» – 10, «Воля народу» – 0, «Партія «Відродження» – 5, позафракційні – 28.

Надійшла заява про перерву від двох фракцій – «Самопоміч» і «Батьківщина». Вони готові замінити перерву на виступ. До виступу запрошується Зубач. Будь ласка, 3 хвилини.

ЗУБАЧ Л.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). «Об'єднання «Самопоміч». Право обирати і право бути обраним – фундаментальне конституційне право людини і громадянина. Саме це право відрізняє демократію від монархії чи від тоталітаризму, де влада або призначається, або вибори є формальними. У зв'язку з цим дивує ситуація, яка склалася в Україні з призначенням позачергових виборів у багатьох громадах, пов'язаних або зі смертю, або з достроковим припиненням повноважень відповідних голів.

В Україні з місцевого самоврядування знущалися по-різному. У різні часи чинився адміністративний тиск правоохоронними органами, навіть влаштовували сміттєві блокади, але такого, щоб людей позбавляли права голосу, щоб громади позбавляли права обрати собі владу, ще не було.

Передусім хочу сказати про місто Луцьк, адміністративний центр Волинської області, де міський голова помер більше 1,5 року тому. Досі вибори не призначені. Я розумію, чому це влаштовує так звані місцеві еліти, де один олігархічний клан захопив у незаконний спосіб владу і керує, грабуючи місто, а інший олігархічний клан – сателіт теперішньої влади – просто не має кандидата, який спроможний виграти вибори, тому так само блокує призначення цих виборів.

Аналогічна ситуація склалася і в інших громадах, загалом 98 проектів постанов про призначення позачергових виборів не вносяться на розгляд Верховної Ради.

У зв'язку з цим «Об'єднання «Самопоміч» звертається із заявою до Голови Верховної Ради, щоб завтра, у четвер, в останній день, коли реально ми можемо прийняти рішення, всі ці проекти постанов були внесені на голосування, інакше це буде просто відвертий реванш і знущання над місцевим самоврядуванням. Якщо ми завтра не проголосуємо за ці проекти постанов, це означає, що вибори знову відтермінуються на невизначений час.

Пане Голово, включайте питання до порядку денного. А всіх колег депутатів, усі фракції закликаю підтримати. Дайте людям вибрати собі владу.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, я оголошую перерву на 30 хвилин. Прошу всіх о 12 годині 35 хвилин прибути до залу для продовження нашої роботи.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, час, відведений для перерви, завершений. Я прошу всіх заходити до залу для продовження нашої плідної роботи.

Хочу вас поінформувати, що група авторів народних депутатів попросила перенести розгляд наступного проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення державних гарантій для гірських та високогірних населених пунктів». Отже, зважаючи на позицію і комітету, і народних депутатів авторів розгляд даного законопроекту переноситься.

Наступний проект закону, який стоїть у порядку денному, – це проект Закону «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» ([№ 5435](#)) у другому читанні. Хочу наголосити, що до даного проекту закону внесено майже 150 поправок. Він потребує детального обговорення. Ми можемо зробити так, як робили і в попередні середи, – розпочати обговорення поправок, повністю обговорити, а завтра розглянути це питання першим і вийти на прийняття рішення. Думаю, це буде найкращий спосіб для збільшення ефективності нашої роботи, оскільки близько 1,5 години необхідно для того, щоб обговорити цей законопроект. У такий спосіб ми зможемо зробити ефективнішим завтрашній день.

Отже, я прошу голову Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Немирю Григорія Михайловича прибути до залу для початку розгляду даного питання.

Переходимо до проекту Закону «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» (№ 5435).

Запрошую до доповіді голову Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин Немирю Григорія Михайловича. Будь ласка, пане Григорію.

НЕМИРЯ Г.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, пане головуєчій. Шановні колеги! Я думаю, дуже важливо розуміти, що ми починаємо розгляд проекту Закону «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» для того, щоб левову частку поправок, які є, а їх було до другого читання 132 від 12 народних депутатів, розглянути сьогодні, але на голосування вийти вже завтра. Я хочу наголосити на особливій відповідальності всіх народних депутатів за те, щоб цей законопроект був підтриманий у другому читанні та в цілому.

За даними Міжнародного Комітету Червоного Хреста, в Україні щонайменше 1,5 тисячі людей зникли безвісти. Наводили приклад Колумбії, колишній міністр внутрішніх справ якої був тут нещодавно. Там таких 4 тисячі людей і 7 мільйонів постраждалих загалом. Але за тими ж даними Міжнародного Комітету Червоного Хреста, ще приблизно або щонайменше (вдумайтеся, коли говорять «приблизно») 1 тисяча тіл неідентифіковані. Частина з них залишається в моргах, частина – у так званих братських могилах.

Подумайте на хвилинку, у якій ситуації і скільки часу знаходяться родичі, сім'ї, близькі цих людей, які зникли безвісти. Вони не просто зникли безвісти, тому що в Україні щорічно реєструються приблизно 34-35 тисяч заяв про зниклих безвісти, а зникли безвісти під час війни в зоні конфлікту.

Тому, власне, організуюча ідея цього законопроекту – визначити правовий статус цих осіб, створити спеціальний орган, який опікувався б і координував, тобто був складовою державної процедури розшуку осіб, зниклих безвісти. Але також важливо, щоб була соціальна

система захисту родичів, сімей. Тому окрема стаття 6 законопроекту, який ми починаємо розглядати в другому читанні, саме так і називається: «Права родичів осіб, зниклих безвісти».

Я сподіваюся, що сьогодні ми почнемо і завтра успішно завершимо розгляд, для того щоб уже із завтрашнього дня родичі знали, що держава ними опікується.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я теж переконаний, що ми сьогодні зможемо провести ґрунтовне обговорення, а завтра першим питанням вийти на прийняття рішення щодо цього важливого законопроекту.

Прошу авторів поправок підготуватися до обговорення і передаю слово Першому заступнику Голови Верховної Ради України і спів-автору законопроекту Ірині Геращенко. Будь ласка, пані Ірино.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Шановний пане голово фракції «Народний фронт», я хочу і вам, і всім колегам нагадати, що під час обговорення законопроекту в першому читанні ми домовилися, що ключові новели альтернативного законопроекту Мустафи Найєма будуть включені під час підготовки поправок до другого читання.

Хочу подякувати профільному комітету за ретельну підготовку законопроекту до другого читання. Пан Немиря абсолютно справедливо зазначив про актуальність і чутливість теми зниклих безвісти для України. Дійсно, Міжнародний Комітет Червоного Хреста надає дані про більше 1,5 тисячі зниклих безвісти по обидва боки лінії зіткнення. У рамках Мінської групи ми розшукуємо понад 300 українців, цивільних і військових, які зникли безвісти і чиї родичі звернулися до Служби безпеки України. Дехто з них більше чотирьох років розшукує своїх рідних. Звичайно, наше завдання – підтримати родини і дати їм надію і шанс, що держава піклується про них.

Насамкінець, шановні колеги, я хочу звернути вашу увагу, що цей законопроект готувався із залученням багатьох міжнародних організацій, зокрема Міжнародного Комітету Червоного Хреста, який

має більше 100 років досвіду в пошуку зниклих, а також громадських організацій, яким ми дуже дякуємо. Хочу також подякувати комітету за те, що вони ретельно співпрацювали під час підготовки законопроекту з неурядовими організаціями, які спеціалізуються на захисті прав людини.

Отже, переходимо до поправок.

Поправка 3 народного депутата Семенухи. Не наполягає.

Поправка 4 народних депутатів Геращенко та Іонової. Її враховано частково.

Я хочу наголосити, шановні колеги, що ми пропонували в цій поправці дуже чітко зафіксувати визначення термінів «ексгумація останків померлих осіб», «Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти», «ідентифікація останків померлої особи», «інформація, що може сприяти розшуку особи, зниклої безвісти», «медична ідентифікація останків померлої особи», «судово-медична ідентифікація останків померлої особи» і «збройний конфлікт».

На жаль, комітет ухвалив рішення тільки частково врахувати цю поправку. Я прошу голову комітету дати роз'яснення нам як авторам цієї поправки.

Зараз обговорюється поправка 4. Прошу.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую, пані головуюча. У вступних коментарях було згадано, що ми, дійсно, зараз вносимо на обговорення компромісний варіант. Було два законопроекти, один з яких альтернативний. Безумовно, під час доопрацювання враховувалися ті речі, які, на думку всіх, і це одностайно було проголосовано на засіданні Комітету з прав людини, мають перейти з альтернативного проекту до основного.

Водночас очевидно, що Україна як держава вперше стикається з феноменом масового зникнення людей, у тому числі насильницького зникнення в зоні бойових дій, у зоні конфлікту, тому в нас немає такої амбіції мати ідеальний закон. У даному випадку ми керувалися принципом, що краще не має бути ворогом доброго. Отже, те формулювання, яке стосується вилучення тіл (останків) померлих, є основним, яке увійшло до проекту, і я вважаю, що в даному...

ГОЛОВУЮЧА. Дайте можливість завершити, будь ласка, додайте 30 секунд.

НЕМИРЯ Г.М. ...в даному випадку воно відбиває те, що потрібно. Хочу процитувати: «вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) – це комплекс виконуваних кваліфікованим персоналом заходів та робіт, спрямованих на вилучення тіл (останків) померлих (загиблих) з їх місцезнаходження на місцевості або з необлікованих поховань з метою ідентифікації останків та їх подальшого перепоховання відповідно до ритуальних (релігійних) обрядів».

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Тим не менше я поставлю, з вашого дозволу, шановний пане Немир, на голосування поправку 4. Ми як авторський колектив цієї поправки просимо врахувати її в повному обсязі. Прошу визначитися.

«За» – 44.

Дякую всім, які встигли проголосувати, але поправка залишається в редакції комітету. Лише 44 депутати підтримали цю поправку у версії авторів, тому її відхилено.

Рухаємося далі, шановні колеги. Поправка 16 народного депутата Семенухи. Не наполягає.

Поправка 26 народних депутатів Геращенко та Іонової.

У цій поправці ми пропонуємо частину п'яту статті 4 викласти в такій редакції: «Іноземець та особа без громадянства, яка зникла на території України, набуває правового статусу особи, зниклої безвісти, в порядку, передбаченому цим Законом, за однієї з таких умов:

1) така особа постійно або тимчасово проживала на території України;

2) така особа не проживала на території України, проте існує достовірна інформація, що її зникнення відбулося на території України».

Зрозуміло, чим ми мотивуємо цю новелу. Тим, що в зоні конфлікту, у зоні війни, спричиненої агресією Російської Федерації, окрім громадян України, є зниклі безвісти громадяни інших країн, і ми їх також розшукуємо.

Комітет лише частково врахував нашу поправку. Я попросила б дати роз'яснення.

Дуже дякую.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую, пані головуюча. Дійсно, у нас буде кілька таких практично типових ситуацій, коли буде формулювання «враховано частково». Це пов'язано, зокрема, з тим, що за основу і в першому законопроекті, і в другому були прийняті речі, які є усталеними в модельному законі Міжнародного Комітету Червоного Хреста. Під час обговорення розглядалася ситуація з огляду на те, що, безумовно, у багатьох випадках є підтверджені докази зникнення представників іноземних держав, як це враховувати, яким чином це впливає на правовий статус і які тоді можуть бути наслідки. Таку саму ситуацію ми будемо мати, коли обговорюватимемо статтю, яка регулює насильницьке зникнення.

Але в даному випадку, наголошую, комітет керувався тим, щоб мати компромісну формулу, яка й була прийнята.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Шановні колеги, тим не менше ми поставимо на голосування поправку 26. Голова комітету дав роз'яснення, чому вона була врахована частково, але я прошу все-таки зал підтримати її в повному обсязі. Прошу визначатися.

«За» – 42.

Поправку відхилено.

Рухаємося далі за поправками.

Поправка 22 Геращенко та Іонової. Як пояснив шановний колега Григорій Михайлович Немир, її було враховано частково. Комітет мотивує свою позицію тим, що під час врахування новел альтернативного проекту ці поправки ввійшли до іншої частини законопроекту.

У поправці 22 ми пропонуємо викласти чіткішу позицію щодо того, як особа набуває статусу зниклої безвісти: «Особа набуває статусу такої, яка зникла безвісти, з моменту внесення про неї відомостей до Реєстру за рішенням уповноваженого на це органу в порядку, передбаченому цим Законом».

Я прошу шановного Григорія Михайловича Немиря дати роз'яснення щодо поправки 22.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую, пані головуюча. На думку комітету, те формулювання, в якому було частково враховано дану поправку, більше захищає права і відповідає унікальності ситуації, коли зникає людина і з якого моменту визначається її правовий статус.

Як зазначила автор поправки, пропонувалося визначати такий статус з моменту внесення відомостей про зниклу особу до реєстру. Натомість комітет запропонував таке формулювання: «Особа набуває статусу такої, що зникла безвісти, з моменту подання заявником заяви про факт зникнення особи безвісти та її розшук або за рішенням суду».

Таким чином, на думку комітету, формулювання «з моменту подання заяви» більше відповідає ситуації, коли це відбувається в зоні конфлікту, ніж те, коли це буде внесено до реєстру.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Тим не менше, шановні колеги, з вашого дозволу я поставлю на голосування поправку 22, тому що ми вважаємо, що набуття статусу має відбуватися не після заяви, а з моменту внесення відомостей про неї до відповідного реєстру. Прошу визначитися щодо цієї позиції.

«За» – 44.

Отже, колеги, ви підтримуєте версію комітету, що набуття статусу розпочинається після подання заяви. Нашу поправку в авторському варіанті відхилено.

Ми рухаємося далі.

Будь ласка, надайте хвилину для роз'яснення шановному колезі Немирі.

НЕМИРЯ Г.М. Наведу ще один аргумент для того, щоб було краще зрозуміло. Ідеться про речі, з якими ми неодноразово стикалися. Період створення реєстру, його апробації, визначення, хто є розпорядником цього реєстру, дійсно, займає час. Ми маємо непоодинокі випадки, коли до реєстру можуть вноситися неперевірені дані, і тоді виникає колізія. Саме тому з огляду на вже наявну практику започаткування реєстрів, сфери відповідальності розпорядників цими реєстрами це також було ще одним аргументом на користь того, що

особа набуває статусу такої, що зникла безвісти, з моменту подання заяви про факт зникнення безвісти або за рішенням суду.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я погоджуюся з вами, шановний колего, що, дійсно, такий закон передусім має унормувати створення єдиного реєстру, що буде вперше в Україні. Ця норма відповідає і рекомендаціям Ради Європи, і практиці, яка існує в Міжнародному Комітеті Червоного Хреста. Зараз у нас, дійсно, існують розрізнені списки в різних міністерствах, відомствах і службах. Тому дуже важливо, щоб у питанні пошуку зниклих безвісти, що пов'язане з війною на Донбасі, інспірованою Російською Федерацією, ми мали єдиний реєстр.

Поправка 36. Народний депутат Семенуха. Будь ласка.

СЕМЕНУХА Р.С., член Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Пані головуюча, я готовий доповісти щодо поправки 39.

ГОЛОВУЮЧА. Поправка 39. Будь ласка.

СЕМЕНУХА Р.С. Фракція «Об'єднання «Самопоміч». Шановні колеги, проектом закону пропонується дозволити встановлювати відповідальну особу за майно зниклої безвісти людини.

Моєю ж поправкою окреслюються повноваження такого опікуна, зокрема пропонується перелік умов, за яких цей опікун може розпоряджатися майном зниклого. Врахування поправки дасть можливість опікуну за рахунок майна зниклого утримувати осіб, яких до того утримував сам зниклий безвісти. Це можуть бути близькі неповнолітні брати чи сестри, батьки, що втратили працездатність, дружина зниклого під час вагітності. Крім того, поправкою пропонується, щоб опікун не лише приймав на себе зобов'язання зниклого безвісти, а й міг розраховувати на виконання цивільних обов'язків перед зниклим, наприклад, міг претендувати на повернення боргу на користь зниклого. Це допоможе опікуну виконувати свої обов'язки, у тому числі за рахунок людини, майном якої він опікується.

Прошу підтримати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Роз'яснення голови комітету щодо поправки 39.
Будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Передусім від імені комітету я хотів би подякувати народному депутату Семенусі за активну роботу щодо підготовки цього законопроекту до другого читання. Депутат Семенуха, який зараз розмовляє зі своєю колегою, вніс 19 поправок. Я хочу сказати, що він виявив себе як небайдужий депутат.

Щодо конкретно поправки 39, яка стосувалася опікунства над майном особи, зниклої безвісти. У редакції, яка прийнята комітетом, передбачається: «Опікун над майном особи, зниклої безвісти, здійснює управління цим майном, а також забезпечує виконання зобов'язань такої особи за рахунок цього майна. Опіка над майном особи, зниклої безвісти, припиняється в разі скасування судового рішення про визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою». Далі...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу завершити. Додайте, будь ласка, хвилину.

НЕМИРЯ Г.М. ...безумовно, має право на життя і той варіант. На думку депутата, це більше забезпечувало б захист такої особи. Але в даному випадку філософія розгляду проекту з огляду на його унікальність і на те, що такий документ узагалі пропонується вперше, полягала в тому, щоб подивитися якийсь період часу, як буде імплементуватися такий закон, щоб уже за наявним досвідом, як позитивним, так і негативним, можна було б його вдосконалювати. З огляду на це формулювання було прийнято ті норми, які, на думку комітету, на цьому етапі повністю відповідають наявній ситуації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Отже, ми обговорюємо поправку 39, яка стосується формулювання щодо опікуна. Ми почули і саму поправку від автора народного депутата Семенухи, і роз'яснення комітету щодо відхилення цієї поправки. Я прошу визначитися щодо цієї поправки.

«За» – 47.

Поправку відхилено.

Я маю повернутися на вимогу Світлани Заліщук до поправки 9. У цій поправці, яку вона просить врахувати, пропонується абзац дев'ятий статті 1 викласти в такій редакції: «Особа, зникла безвісти у зв'язку зі збройним конфліктом, – особа, місцезнаходження якої невідоме його рідним та яка зникла в зоні збройного конфлікту (міжнародного чи неміжнародного)».

Комітет цю поправку відхилив з поясненням, що визначення збройного конфлікту надано в кінці статті. Водночас пані Світлана наполягає, щоб ми дослухалися до її позиції.

Я прошу голову комітету дати роз'яснення, і потім будемо визначатися.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Методологічно в цій поправці є ситуація необхідності врахування норм міжнародного гуманітарного права, зокрема визначення конфлікту як міжнародного збройного конфлікту, неміжнародного збройного конфлікту, з тим щоб на підставі цього визначити особливий статус осіб.

У даному випадку, як обґрунтував комітет, пояснення збройного конфлікту надано в кінці цієї статті. Але я хочу зазначити, що вперше в цьому проекті пропонується визначення нової категорії осіб, зниклих безвісти, – особи, які зникли за особливих обставин, більше того – особи, зниклі безвісти у зв'язку зі збройним конфліктом. Це дасть змогу врахувати і інституційно, і в правовий спосіб з точки зору захисту цю окрему категорію...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, щоб завершити, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. ...яка виникла в Україні у зв'язку з війною, що триває вже більше чотирьох років.

Тож у цій статті є визначення, що особа, зникла безвісти за особливих обставин – особа, зникла безвісти у зв'язку зі збройним конфліктом (це те, що пропонує народний депутат), воєнними діями, заворушеннями всередині держави або у зв'язку з надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру або інших подій, що можуть спричинити масову загибель людей. Отже, є визначення цієї нової категорії осіб, яке спирається на факт наявності збройного конфлікту, війни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Дійсно, ми бачимо, що до цього законопроекту закладаються багато новел, що стосуються особливостей категорії зниклих безвісти саме через війну на Донбасі.

Шановні колеги, прошу визначитися щодо поправки 9. Наша колега Світлана Заліщук пропонує свою термінологію і вважає її точнішою. Вона співпрацювала щодо цих визначень з міжнародними організаціями. Комітет закладає ці новели в трохи іншій редакції в іншій частині законопроекту.

Прожу визначитися щодо поправки 9.

«За» – 47.

Поправку не прийнято. Водночас ми дуже дякуємо пані Світлані, яка так ретельно долучилася до доопрацювання законопроекту.

Шановні колеги, я надаю слово Мустафі Найєму щодо поправки 7. Хочу ще раз нагадати, що він був співавтором альтернативного законопроекту і під час конструктивного обговорення та голосування проекту в першому читанні погодився з тим, щоб ми приймаємо законопроект авторства іншого колективу, але свої поправки дуже активно додав до другого читання.

Будь ласка, пане Мустафо.

НАЙЄМ М.-М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги! Ця поправка стосується визначення статусу тих осіб, які зникли насильницьким шляхом, тобто зникнення яких пов'язано з представниками державних органів влади. Ми пропонуємо, щоб у цьому законопроекті було таке визначення: «насильницьке зникнення – арешт, затримання, викрадення чи позбавлення волі в будь-якій іншій формі представниками держави чи особами або групами осіб, які діють з дозволу, за підтримки чи за згодою держави...».

Це надзвичайно важливо, бо дуже багато наших хлопців на фронті були викрадені представниками державної влади, а потім опинилися на території Російської Федерації.

Окрім того, ми знаємо численні випадки, коли і з боку наших державних органів люди також незаконно позбавлялися волі. Це теж можна вважати насильницьким зникненням, тому що їхні родичі

і близькі не знали, де вони знаходилися, зверталися до правоохоронних органів, але їм не могли повідомити, де знаходяться ці люди. Ми пропонуємо саме таке визначення подати в законі.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний пане Мустафо, за роз'яснення вашої поправки.

Будь ласка, шановний пане Немир'я, представте позицію комітету.

НЕМИР'Я Г.М. Я також хочу подякувати, як це зробив щодо депутата Семенухи, народному депутату Найєму за дуже активну роботу щодо підготовки цього законопроекту. Він був не лише автором альтернативного проекту, а й брав активну участь у підготовці комітетом цього законопроекту до другого читання.

У результаті цього обговорення ми зійшлися на тому, що ключова річ з альтернативного законопроекту – внесення змін до Кримінального кодексу стосовно насильницького зникнення. Це компромісне формулювання було враховано у прикінцевих і перехідних положеннях законопроекту шляхом доповнення Кримінального кодексу України новою статтею 146¹, про яку я скажу.

Але в даному випадку ми маємо ситуацію, коли є норма міжнародного права, є міжнародний...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, щоб завершити, будь ласка.

НЕМИР'Я Г.М. ...міжнародної конвенції, стороною яких є держава Україна, і є реальна ситуація, коли внесенням змін до Кримінального кодексу передбачалося детальніше всі ці речі виписати.

Комітет під час підготовки законопроекту звернувся до всіх центральних органів виконавчої влади, усіх відомств, які причетні до цього процесу, які потім це здійснюватимуть. Ми також не повинні забувати, що Україна двічі визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду і звернулася до нього, щоб прокурор цього суду розпочав відповідне розслідування.

Безумовно, всі ці речі і той факт, що в разі, якщо ми приймемо цей законопроект, у прикінцевих і перехідних положеннях буде нове формулювання «насильницьке зникнення», на мою думку, допоможуть у кінцевому висновку спеціальному прокурору Міжнародного

кримінального суду чіткіше визначити, чи є там ознаки і наскільки вони присутні...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Отже, шановні колеги, зараз ми будемо визначатися щодо поправки 7 народного депутата Найєма стосовно терміна «насильницьке зникнення». Як ми почули з роз'яснення пана Немирі, комітет вирішив закласти цю важливу норму не до даної статті, а до прикінцевих і перехідних положень, і вона буде зафіксована в нових положеннях Кримінального кодексу. Водночас Мустафа наполягає на тому, щоб ця норма була зафіксована в статті 1 закону, проект якого ми обговорюємо, і подав відповідну поправку.

Колеги, немає сумніву, що це дуже важливо, тому що насильницьке викрадення і зникнення людей стало практикою на Донбасі на окупованих територіях.

Прошу визначитися щодо поправки 7, запропонованої шановним Мустафою.

«За» – 49.

Отже, зал вважає так само, як і комітет, що ця новела має бути закладена до прикінцевих і перехідних положень і до Кримінального кодексу.

Рухаємося далі.

Поправка 21 народного депутата Мустафи Найєма. Будь ласка, пане Мустафо.

НАЙЄМ М.-М. Шановні колеги, цю поправку було відхилено. Я розумію, що відповідні норми викладено в іншій статті законопроекту. Вона стосується питання заборони будь-якої дискримінації осіб, які зникли безвісти, та їх родичів на підставі їхньої раси, кольору шкіри, статі, віросповідання, політичних чи інших поглядів, національного чи соціального походження, належності до будь-якої соціальної групи, території походження чи зникнення, економічного чи соціального становища.

Річ у тім, що в нас були випадки, коли людям відмовляли в допомозі або в тому, щоб їх шукати, саме через те, що вони належали або до тих чи інших етнічних груп, або проживали на тих чи інших територіях.

Ми вважаємо таке неприйнятним, і це треба відобразити в законодавстві.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення вашої поправки.

Шановний пане Немир'я, прошу вас надати позицію комітету щодо норм заборони дискримінації.

НЕМИР'Я Г.М. Дякую. Безумовно, комітет абсолютно згодний з організаційною ідеєю цієї поправки, що не має бути будь-якої дискримінації за будь-якою ознакою. Водночас, очевидно, що це методологічний підхід, чому комітет відхилив цю поправку. Просто з технічних причин, оскільки пропонувалося внести зміни до статті 4 і викласти її у відповідній редакції. Але аналогічні норми щодо недискримінації викладені в статті 7 законопроекту в редакції комітету, яка пропонується до другого читання. Тому, на нашу думку, у даному випадку важлива не нумерація статті, а суть норми щодо недопущення і заборони дискримінації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, водночас наш шановний колега Мустафа Найем наполягає, що питання дискримінації є надзвичайно чутливими, у тому числі в контексті родичів зниклих безвісти і самих зниклих, і пропонує, щоб це було зафіксовано в статті 4, тому й подав поправку 21.

Я прошу зал визначитися щодо поправки 21.

«За» – 48.

Поправку відхилено, але наголошую, що комітет зафіксував норми щодо заборони дискримінації в іншому блоці законопроекту, який ми обговорюємо.

Шановні колеги, до мене звернувся народний депутат пан Шухевич, який так само дуже активно долучився до доопрацювання законопроекту до другого читання. Він просить, щоб ми повернулися до його поправки 11, яка не була врахована комітетом.

Я надаю слово пану Шухевичу. Будь ласка.

ШУХЕВИЧ Ю.-Б.Р., *заступник голови Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників антитерористичної операції та людей з інвалідністю (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка).* Шановні депутати! У поправці 11 ідеться про те, щоб узгодити з Першим і Третім протоколом Женевської конвенції ту ситуацію, коли збройний конфлікт не визнається однією з держав. Женевська

конвенція в такому випадку також визнає цей конфлікт збройним і державним.

Комітет, на жаль, не врахував цієї поправки, тому я прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Колеги, як ми почули з роз'яснення шановного колеги Юрія Шухевича, його поправка 11 стосується статті 1 законопроекту, який ми обговорюємо, і там ідеться про позицію щодо збройного конфлікту і невизнання цього збройного конфлікту однією із сторін конфлікту. Мова йде, звичайно, про Російську Федерацію.

Я прошу комітет надати роз'яснення, чому ця поправка не було враховано.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Передусім я також хочу подякувати шановному колезі депутату Шухевичу за активну роботу під час підготовки цього законопроекту до другого читання. Колега Шухевич подав 12 поправок, чотири з яких було враховано, три – враховано редакційно.

Ми деякий час тому говорили про подібну поправку народного депутата Заліщук. Враховуючи, що ця поправка також стосується визначення збройного конфлікту, я хочу зазначити, що термін «збройний конфлікт» у цьому законопроекті вживається в значенні, наведеному в Законі України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», а також в Указі Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакції Воєнної доктрини України» та Женевських конвенціях про захист жертв війни від 12 серпня...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, щоб завершити, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. ...від 12 серпня 1949 року та додаткових протоколах до них від 8 червня 1977 року.

Знову-таки це пояснення може складно звучати, але ми маємо ситуацію, коли є норми міжнародного гуманітарного права. Ідеться

про Женевські конвенції про захист жертв війни і вже прийняті закони України, зокрема Закон «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», де дається визначення конфлікту. У тому сенсі, щоб одне визначення в різних законах не суперечило іншому, комітет дотримувався цієї формули на підставі закону України і Женевських конвенцій, про які я сказав.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний пане Немиря.

Дійсно, поправка 11 народного депутата Шухевича стосується статті 1 законопроекту, який ми обговорюємо. Поправку до цієї статті подавала народний депутат Світлана Заліщук, ми голосували за неї, але зал не підтримав. Тим не менше, ми вислухали роз'яснення автора поправки шановного колеги Шухевича і роз'яснення голови комітету.

Я прошу зал визначитися щодо поправки 11. Нагадую, вона стосується термінології, що таке збройний конфлікт і як діяти в ситуації, коли одна зі сторін конфлікту не визнає своєї участі. Прошу визначитися.

«За» – 48.

Поправку відхилено, але наголошую, що комітет врахував норми, що стосуються роз'яснення терміна «збройний конфлікт», в інших частинах законопроекту і дав посилання на ті закони, що вже працюють в Україні, у яких визначені в тому числі терміни початку збройної агресії Російської Федерації проти України.

Наступна поправка 27 шановного колеги Мустафи Найєма. Будь ласка, пане Мустафо.

НАЙЄМ М.-М. Шановні колеги, у поправці 27 ми пропонуємо доповнити проект статтею 5 «Заборона практики насильницьких зникнень», відповідно змінивши нумерацію статей законопроекту, виклавши в ній норми про те, що ніхто не може бути підданий насильницьким зникненням і що жодні виключні обставини, якими б вони не були, у тому числі стан війни або загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи інший надзвичайний стан, не можуть слугувати виправданням насильницького зникнення.

Нагадаю, що ми говорили, що насильницьке зникнення – це коли до зникнення людини, до позбавлення її волі причетні представники

державних органів влади. Таким чином, ми позбавляємо всі наші органи влади виправдання про те, що в країні війна або надзвичайний стан, що дозволяє їм викрадати людей, незаконно позбавляти волі.

ГОЛОВУЮЧА. Я прошу комітет дати роз'яснення, чому відхилено поправку 27 Мустафи Найєма.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Хочу ще раз наголосити на тому, що основний і альтернативний законопроекти мали деякі концептуальні розбіжності. У даному випадку йдеться про дуже чутливу сферу відповідальності органів, які уповноважені на виконання функцій держави за факти насильницьких зникнень.

Ірина Володимирівна Геращенко наводила приклад досвіду Колумбії. Там було створено відповідний орган, який прийняв рішення щодо відповідальності як однієї сторони, так і іншої. Тож ми говорили про те, якою мірою, у якій формі врахувати цей факт. У результаті нами було досягнуто компромісу, і народний депутат Найєм це підтримав, який полягає у внесенні змін до розділу «Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, щоб завершити, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. ...Кримінального кодексу України, де йдеться якраз про цей аспект, якого торкнувся депутат Найєм.

Отже, я хочу ще раз наголосити, що доволі значну кількість поправок відхилено не тому, що вони погані або недостатньої якості. До двох законопроектів було закладено різні концептуальні підходи, і ми не можемо бути заручниками дебатів про концепції. Нам важливо прийняти компромісний закон. У даному випадку дуже приємно ще раз погодитися, що автор альтернативного законопроекту прийняв цю пропозицію комітету, яку було одностайно підтримано.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за роз'яснення.

Отже, комітет наполягає на тому, щоб позиції щодо відповідальності за незаконне, насильницьке зникнення було закладено у розділі

«Прикінцеві та перехідні положення» до Кримінального кодексу України.

Водночас Мустафа Найєм вважає, що, враховуючи чутливість цього питання і те, що воно стосується фундаментальних для європейської держави прав людини, ці норми мають бути закладені і в законопроекті, який ми обговорюємо.

Я прошу визначитися щодо поправки 27, шановні колеги.

«За» – 38.

Поправку не прийнято, водночас ще раз наголошуємо на актуальності проблематики, яка закладається.

Поправка 31 народного депутата Заліщук Світлани, у якій пропонується частину другу статті 6 доповнити реченням: «Родичі осіб, зниклих безвісти, мають право на проведення ефективного розслідування обставин зникнення органами державної влади». Світлана Заліщук мотивує свою поправку тим, що дуже часто родичі зниклих безвісти вважають, що органи влади, які мають проводити ретельне розслідування обставин зникнення, не використовують своїх можливостей до кінця. Навіть враховуючи той факт, що мова йде про окуповані території, куди немає доступу органів української влади, але вони не використовують до кінця тих механізмів, які можуть застосовувати задля пошуку.

Комітет відхилив цю поправку. Прошу пана Немирю роз'яснити нам позицію комітету.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Ситуація доволі проста і складна. Я хочу нагадати, що пропонує народний депутат у цій поправці: «Родичі осіб, зниклих безвісти, мають право на проведення ефективного розслідування обставин зникнення органами державної влади». У принципі всі громадяни України мають право на ефективне розслідування будь-якого злочину.

Концепція комітету відрізняється тим, що в статті 6, яка так і називається «Права родичів осіб, зниклих безвісти», ми розписуємо, у чому полягає це право на ефективне розслідування. Зокрема, це право на отримання достовірної інформації про хід та результати проведення і розшуку в порядку, визначеному цим законом та іншими законами України, та інші права. Тобто замість загального формулювання «право на проведення ефективного розслідування» (хоча і це

можна внести), щоб не перевантажувати проект неконкретними і доволі оптичними нормами, комітет вирішив прийняти підхід щодо конкретизації цього права на ефективне розслідування. Сподіваюся, що це правильний підхід, який...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Мені здається, що позиція, яку роз'яснив комітет, правильна. Не будемо наполягати на голосуванні, тим більше враховуючи обставини, що, дійсно, органи державної влади не мають на сьогодні доступу до окупованих територій, через що уповільнюється ефективність розслідування. Але абсолютно справедливо зазначив голова комітету, що родичі зниклих безвісти мають повне право на чесну, достовірну інформацію, нехай навіть це якісь крихти, щодо ходу розслідування і всіх деталей стосовно долі зниклих безвісти.

Поправку 37 народного депутата Мустафи Найєма було враховано частково. Водночас автор наполягає на тому, щоб йому зараз надали слово для роз'яснення цієї поправки. Будь ласка, пане Мустафо.

НАЙЄМ М.-М. Шановні колеги, у поправці 37 ідеться про набуття правового статусу особи, зниклої безвісти. Ми визначаємо терміни, з якого моменту особа вважається зниклою безвісти. Якщо, наприклад, точна дата зникнення невідома, то людина вважається зниклою безвісти з моменту звернення із заявою про її зникнення. Особа також вважається зниклою безвісти до моменту припинення її розшуку в порядку, передбаченому цим законопроектом. Тобто коли правоохоронні органи визнають, що не можна знайти або знайдено якісь ознаки загибелі людини і її родичі погоджуються на це, то статус цієї людини як зниклої безвісти вважається припиненим.

Ми також пропонуємо у цій поправці, що іноземці так само набувають правового статусу особи, зниклої безвісти, у порядку, передбаченому цим законопроектом. Тобто ми пропонуємо усунути диференціацію між українськими громадянами та іноземцями, які зникли безвісти на території України.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Ми хочемо почути позицію комітету, чому цю поправку було враховано частково. Тим більше що ми вже говорили під час розгляду

попередніх поправок, що є іноземці та особи без громадянства, які так само зникли в зоні війни.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Це випадок, коли поправку колеги Найєма було враховано частково, зокрема не в статті 9, як пропонувалося, а в статті 8 «Правові наслідки набуття правового статусу особи, зниклої безвісти», у якій про це йдеться.

Я знову-таки прошу колег зрозуміти ситуацію, яка виникла. Цей законопроект має достатньо довгу історію від його внесення, першого читання і потім дуже ретельного доопрацювання та підготовки до другого читання. Тобто ми мали вибрати, чи продовжувати дискусію щодо деяких деталей, які, можливо, у тій формулі були б кращі або гірші. Але кожного дня дитина зниклого безвісти, яку мама укладає спати вночі, запитує: «А де мій батько?». Що має сказати ця мати своїй дитині?

Я дякую колезі...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, щоб завершити, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. ...з таким підходом.

Ще раз повторюю, краще не має бути ворогом доброго, ми повинні прийняти цей законопроект, він має дуже важливі норми, які, зокрема, стосуються і бюджетних наслідків. Тому я хочу зазначити, що дуже важливо його прийняти на цьому пленарному тижні, щоб відповідні витрати на його виконання були передбачені в Державному бюджеті України на 2019 рік, щоб ми почали його імплементацію і мали можливість за деякий час внести до нього відповідні зміни, не ключові, не концептуальні, але які відповідали б реальній практиці, яка тоді вже буде накопичена.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наскільки я розумію, Мустафу Найєма як автора цієї поправки задовольняє роз'яснення голови комітету і він не наполягає на її врахуванні повністю.

Наступна поправка 41 авторства народних депутатів Геращенко та Іонової, яку так само враховано частково. Вона стосується дуже

чутливої проблематики. Я постійно контактую з родинами зниклих безвісти і як автор цієї поправки хочу сказати, що часто ці родини залишаються через недосконалість українського законодавства без допомоги, тому що не мають ніяких джерел підтримки від держави.

У цій поправці ми з пані Іоновою пропонуємо закласти такі норми: «Особам, зниклим безвісти під час проходження військової служби у зв'язку зі збройним конфліктом та/або воєнним діями, надаються гарантії, передбачені Кодексом законів про працю України та іншими актами законодавства».

Я хотіла б почути роз'яснення комітету.

Дякую.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Це подібна ситуація, вона повторюватиметься під час розгляду наступних поправок. У даному випадку не так суттєве конкретне формулювання. Ідеться про статтю, яка може бути або не може бути в такому законі. Тому я просто процитую формулювання комітету: «Особам, які зникли безвісти під час проходження військової служби внаслідок збройного конфлікту та/або воєнних дій, надаються гарантії, передбачені Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та іншими законами України».

Ця формула ширше відбиває питання соціального захисту членів сімей осіб, які зникли безвісти під час проходження військової служби.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я і Марія Іонова як автори цієї поправки дякуємо за роз'яснення. Ми не будемо наполягати на голосуванні поправки в нашому варіанті, тому що погоджуємося після вашого роз'яснення з тим, що норма, закладена профільним комітетом, навпаки, покращує соціальний захист, тому що розширює перелік законодавчих актів, окрім Кодексу про законів про працю, які мають гарантувати у тому числі й ці виплати військовослужбовцю до моменту його знайдення або встановлення його долі.

Наступна поправка 46 народного депутата Олени Сотник. Будь ласка, увімкніть мікрофон пані Олени.

Наголошую, що пані Олена була на засіданні іншого комітету. Якщо ви наполягаєте повернутися до ваших попередніх поправок, ми зараз це зробимо. Хочу також подякувати вам за ретельне доопрацювання законопроекту до другого читання.

Будь ласка, пані Олено.

СОТНИК О.С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Дякую, пані Ірино. Прошу вибачення, просто триває засідання Комітету з питань правової політики, на якому розглядаються поправки до Закону «Про судоустрій і статус суддів». Я мала там бути, представляти поправки.

Хочу сказати, що в мене буде декілька поправок, до яких я проситиму повернутися. Зараз, щоб не збивати розгляду, я скажу про поправку 46 щодо примітки до статті 9, якою визначаються особливості правового статусу осіб, уповноважених на виконання функцій держави. Я пропоную, щоб не було різночитань, тому що в різних законодавчих актах є різне сприйняття цього терміна, вставити тут примітку, щоб чітко було визначено, що для цілей цієї статті під особами, уповноваженими на виконання функцій держави, розуміються особи, визначені Законом України «Про запобігання корупції». Тому що там міститься найширший перелік усіх осіб, які на сьогодні вважаються такими, що здійснюють функції від імені держави. Але комітет цю поправку відхилив.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, роз'яснення голови комітету.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Усі знають, але хочу нагадати, особливо глядачам, як відбувається підготовка до другого читання. Коли автори поправок подають їх, готується відповідна таблиця, збирається засідання комітету. У випадку, якщо є наполягання на обговоренні тієї чи іншої поправки або відхиленої, або врахованої редакційно, або врахованої частково, комітет завжди це обговорює у присутності автора поправки.

Оскільки, я так розумію, з об'єктивних причин у колеги Сотник не було можливості бути присутньою, це не її вина, вона також активно, як і інші колеги, брала участь у підготовці до другого читання, то комітет окремо цю ситуацію не обговорював. Але, як зазначила сама колега Сотник, це більше така загальна проблема, коли в різних законах є різне визначення осіб, які уповноважені на виконання функцій держави. Тому брати за визначення лише один із законів, зокрема Закон «Про запобігання корупції», Комітет...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. Але водночас обговорення нашого законопроекту показує необхідність узагалі врегулювати це питання для того, щоб було єдине, усталене наскрізно визначення цього важливого поняття особи, уповноваженої на виконання функцій держави. Саме тому цю поправку було відхилено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Чи правильно я розумію, що в принципі комітет не заперечує щодо такої норми, якщо вона буде зафіксована? Просто на той момент з об'єктивних причин не було роз'яснення автора.

Колеги, я прошу зараз визначитися щодо поправки 46, яку ми обговорюємо. Якщо це буде принципове питання, ми можемо повернутися до нього під час фінального голосування. Прошу голосувати.

«За» – 45.

Рухаємося далі. Пані Олено, чи є ваші поправки перед поправкою 46? Будь ласка, називайте ваші поправки, і будемо до них повертатися.

СОТНИК О.С. Дуже дякую. Я просила б повернутися до поправки 13. Я взагалі як юрист вважаю, що чим більше й чіткіше у конкретних законах, особливо у спеціальних, визначено термінологію, тим краще. Я абсолютно підтримую позицію голови комітету, що нам треба врегулювати ситуацію, коли в законодавстві дуже багато різночитань. Тому я пропонувала, щоб термін «фінансова допомога», який багато разів згадується в тексті даного проекту закону, був чітко визначений конкретно в термінології такого закону. Саме визначення

терміна «фінансова допомога» міститься в моїй поправці 13, але, на жаль, комітет не підтримав моєї позиції.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, роз'яснення комітету, тому що, дійсно, фінансова допомога – це одна з болючих тем, що хвилює родини зниклих безвісти.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую. Знову-таки комітет не підтримав не тому, що він такий злий і не хотів це підтримати, а тому, що це типова ситуація і вона має врегулюватися в якийсь інший спосіб.

Щодо суті конкретнішого визначення, що таке фінансова допомога, але в контексті цього законопроекту, я не можу зараз говорити за весь комітет, оскільки він не обговорював цього питання, але я можу собі уявити, що комітет не був би проти. Особисто я не був би проти, щоб конкретизували визначення, що таке «фінансова допомога».

Але з іншого боку, можна запитати, а чому це щомісячні виплати? Це можуть бути якісь одноразові виплати у надзвичайних ситуаціях. То тоді це звужує дане питання і може бути підставою не виплачувати, якщо буде потреба, якихось одноразових виплат у вигляді фінансової допомоги на щось.

Можна собі уявити, які будуть тоді дискусії...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, щоб завершити.

НЕМИРЯ Г.М. ...не керуватися тут принципом ідеальності або кращості. Ми діємо в ситуації війни, у нас нерегульоване питання, феномен – більше 1,5 тисячі громадян України, які зникли безвісти, тисяча тіл не ідентифіковані. Якщо ми загрузнемо в питаннях таких термінологій, ми можемо послужити погану службу. Більше того, хочу наголосити, ми маємо прийняти такий закон до завершення цієї сесії, щоб усі фінансові витрати були передбачені в Державному бюджеті України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Шановні колеги, я прошу визначитися щодо поправки 13 пані Сотник, яка стосується фінансової допомоги родинам зниклих і яка виплачується у зв'язку зі зникненням людини через конфлікт.

«За» – 39.

Рішення не прийнято.

Водночас ми повністю погоджуємося з автором поправки, з головою комітету, що ухвалення закону потребуватиме від уряду прийняття серйозних підзаконних актів, у тому числі направлених на виплату фінансової допомоги.

Поправка 38. Шановна пані Олена Сотник. Будь ласка.

СОТНИК О.С. Дуже дякую, пані головуєча, що надали можливість повернутися до поправки 38. У цій частині законопроекту йде мова про встановлення опіки над майном зниклої безвісти особи. Проектом пропонується встановлення такої опіки вже після рішення суду. Але дуже часто виникає об'єктивна ситуація, що є потреба встановлення опіки, наприклад за ініціативою органу опіки та піклування, ще до ухвалення судом рішення. Бо ми знаємо, що на сьогодні процес ухвалення такого рішення може відбуватися і рік, і півтора, і два. За цей час майно може зникнути. Цивільний кодекс у принципі дозволяє, щоб це було встановлено ще до рішення суду на підставі нотаріальних дій.

Я запропонувала доповнити, щоб ще до рішення суду була така функція, а саме: звернутися до нотаріуса...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити, будь ласка.

СОТНИК О.С. ...звернутися до нотаріуса і попросити його про встановлення опіки. Відповідно це надало б додаткові гарантії від зникнення майна у випадку, якщо затримується ухвалення рішення судом з приводу встановлення факту про визнання особи безвісти відсутньою.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Будь ласка, роз'яснення комітету щодо поправки 38, яка була відхилена.

НЕМИРЯ Г.М. Знову-таки нагадаю ситуацію з однією з попередніх поправок, яка стосувалася набуття статусу. Була пропозиція – з моменту внесення до реєстру, позиція комітету – з моменту подання заяви або судового рішення.

Щодо цієї поправки, навпаки, у рішенні комітету пропонується – з моменту внесення даних про особу, зниклої безвісти, до Єдиного реєстру. Питання реєстру – системоутворююче, тому що на підставі цього реєстру інші органи державної влади можуть потім здійснювати ці функції, які на них покладатимуться таким законом.

Комітет у принципі не заперечував би, щоб прийняти поправку колеги Сотник, але ми маємо застереження, що це призвело б потім до різних тлумачень органами державної влади щодо наявності або відсутності даних про цю особу в державному реєстрі...

ГОЛОВУЮЧА. Завершуйте, 30 секунд, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. ...уникнути, і в даному випадку воно виглядає як додатковий захист. Але на практиці, коли ми думали про реалізацію такого закону, то фактично ми стикнулися б із ситуацією, коли не виконувалося б те, що очікувалося, з огляду на простий факт, що немає даних про те, що така особа відсутня або присутня в реєстрі. Тому було прийнято таке формулювання: «З моменту внесення даних про особу, зниклу безвісти, до Єдиного реєстру досудових розслідувань над майном такої особи може бути встановлено опіку в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України». На нашу думку, це більше впорядковує саму процедуру.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Колеги, я прошу визначитися щодо поправки 38 шановної колеги Сотник.

«За» – 36.

Рішення не прийнято.

Наступна поправка 51 шановної колеги Олени Сотник. Таку саму поправку 52 подав і народний депутат Юрій Шухевич. Ці поправки стосуються статті 4 законопроекту, який ми обговорюємо, щодо активнішого залучення до питань зниклих безвісти Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Будь ласка, пані Сотник, вам слово щодо поправки 51.

СОТНИК О.С. Дуже дякую. Мова йде про склад Комісії з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Нагадаю, що проектом пропонується, що це буде постійно діючий допоміжний орган Кабінету Міністрів України, який утворюється з метою координації діяльності щодо розшуку цих осіб. Мені здається, що дуже логічно, щоб до складу цієї комісії входив омбудсмен, тому що це питання захисту прав людини, і не випадково цей законопроект розроблявся саме в Комітеті з питань прав людини. Тож омбудсмен мав би входити до складу цієї комісії, слідкувати за дотриманням прав людини і виконувати свою пряму функцію.

Тому дуже хотілося б, щоб ми якось знайшли можливість і врахували цю поправку, можливо, перед голосуванням уже безпосередньо за законопроект у цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Я хочу ще раз нагадати колегам, що така ж поправка внесена народним депутатом Шухевичем. Комітет ці поправки відхилив. Просимо пояснити позицію комітету.

НЕМИРЯ Г.М. Саме ці поправки ми не обговорювали з огляду на факт відсутності авторів поправок, але з точки зору загального підходу в частині четвертій статті 10 розділу III цього законопроекту (це була поправка депутата Шухевича) було враховано, що до роботи в складі комісії залучаються представники об'єднань громадян та міжнародних організацій, які займаються розшуком осіб, зниклих безвісти, у тому числі у зв'язку зі збройним конфліктом, та ідентифікацією їх останків, обраних у порядку, встановленому положенням про цю комісію.

Це також досвід з уроків, винесених з інших конфліктів, жоден з яких не схожий один на одного, коли залучаються, власне, самі постраждалі, їх представники, або в даному випадку кваліфіковані представники спеціалізованих неурядових або міжнародних організацій. По суті, щодо доповнення про Уповноваженого комітет не має якихось принципів...

ГОЛОВУЮЧА. Отже, шановні колеги, ставиться на голосування поправка 51 народного депутата Сотник, що стосується залучення до спеціальної урядової комісії Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Прошу підтримати. Як на мене, це дуже правильна норма.

«За» – 36.

Поправку відхилено.

Водночас як головуюча на засіданні я дуже уважно слідкую за ходом обговорення поправок. Якщо не проти голова комітету, тим більше він щойно зазначив, що комітет не проти такої поправки, під час фінального голосування я просила б повернутися до цієї норми і включити поправку 51 або поправку 52 до тексту документа. Ці поправки ідентичні, у них ідеться про те, що до комісії має бути долучений Уповноважений Верховної Ради з прав людини, тому що це логічно.

Щойно голова комітету правильно зазначив, що є багато унікальних моментів, що стосуються війни на Донбасі, і ми маємо враховувати інші практики. Так ось практики, які на сьогодні існують, свідчать про залучення Уповноваженого до роботи гуманітарної Мінської групи, до інших питань, до дуже активної роботи з родичами зниклих безвісти.

Я просила б вас, Григорію Михайловичу, зафіксувати цю норму і під час фінального обговорення внести для стенограми. Будь ласка.

Не буде заперечень від колег? Не буде. Усі фракції підтримують цю норму.

Рухаємося далі. Наступна поправка 56 народного депутата Сотник. Будь ласка, пані Олено.

СОТНИК О.С. Дуже дякую, пані головуюча. Ця поправка стосується Консультативної ради, органу, який утворюється при комісії і до якого входять представники об'єднань громадян та міжнародних місій і навіть родичі зниклих. У принципі це дуже хороша й правильна ідея, яка додає прозорості в діяльності комісії та сприяє залученості до неї різних громадських організацій і безпосередньо людей, які найбільше страждають, тобто родичів.

Але єдина проблема, як на мене, що в законопроекті взагалі ніяк не визначено, які права мають члени цієї Консультативної ради. У поправці 56 пропонується надати їм мінімальні, але тим не менше чітко визначені права.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, роз'яснення голови комітету.

НЕМИРЯ Г.М. У даному випадку ми знову-таки маємо ситуацію, що всі погоджуються, у тому числі автори поправок, що через створення такого допоміжного консультативного органу надається не просто можливість ретельнішого громадського контролю, а й можливість присутності родичів або можливість знати й отримувати інформацію.

Стосовно ж визначення наперед у законі способу, у який мали б урегулюватися, як було зазначено, мінімальні права членів цієї Консультативної ради, комітет виходив з того, що це швидше завдання самої Консультативної ради – конституюватися і запропонувати висловити своє бачення (тому що ми маємо почути, які ж права ті самі родичі хотіли б мати), ніж наперед визначати його в законі і таким чином несвідомо, не в прямий спосіб обмежувати такі права. Ми маємо розглядати це як інструмент контролю громадянського суспільства, і не може бути завданням законодавця нав'язувати консультативному громадському органу...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Шановні колеги, прошу визначитися щодо поправки 56 пані Сотник, що стосується прав громадських організацій та родичів у Консультативній раді.

«За» – 35.

Рішення не прийнято.

Мустафа Найєм просив повернутися до поправки 48. Будь ласка, пане Мустафо Найєм.

НАЙЄМ М.-М. Шановні колеги, у цій поправці ідеться про створення Комісії з питань осіб, зниклих безвісти як допоміжного органу до урядових організацій. Ми пропонуємо, щоб до складу цієї комісії входили представники, визначені передусім центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику з питань національної безпеки у воєнній сфері, Генеральною прокуратурою, Національною поліцією України, Службою безпеки і Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, щоб цей орган координував усі інші органи, які розшукують зниклих безвісти,

займався питаннями надання допомоги їхнім родичам і взагалі всім тим, хто звертається до правоохоронних органів щодо зниклих безвісти.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Колеги, поправка 48 Мустафи Найєма комітетом була частково врахована, але автор наполягає на повному врахуванні.

Роз'яснення голови комітету, будь ласка.

НЕМИРЯ Г.М. Дякую, пані головуюча. Частково цю поправку враховано навіть завдяки тому, що ми погодилися з пропозицією, щоб Уповноваженого Верховної Ради було включено до складу цієї комісії. Але з точки зору самого формулювання, то в тому варіанті, який запропонований, представники центральних органів виконавчої влади входять до складу комісії.

Є серйозніше питання – щодо статусу такої комісії. Ми можемо говорити, якщо будуть запитання, що був вибраний варіант найменшого спротиву для того, щоб уможливити початок функціонування цієї комісії.

Коли ми консультувалися з Міжнародним Комітетом Червоного Хреста, то дізналися, що в інших країнах цей орган був створений уже на перших етапах конфлікту або війни. З початком його роботи, з накопиченням досвіду...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте хвилину, будь ласка, щоб завершити.

НЕМИРЯ Г.М. ...його статус, повноваження і склад могли змінюватися, посилюватися, якщо необхідно, або взагалі, якщо зникала сама проблема зниклих безвісти, такі комісії припиняли свою роботу.

Тому це враховано редакційно. Сам інституційний чинник є визначальним. Немає зараз такої комісії, немає такого органу, який виконував би цю функцію. Після прийняття даного законопроекту це питання буде врегульовано, буде створено такий орган у вигляді комісії.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Колеги, я хочу погодитися з головою комітету в тому, що, звичайно, оптимальний варіант – це створення повноцінного органу виконавчої влади, але йшли шляхом найменшого спротиву системи, тому пропонується новела щодо консультативного органу. Оскільки деякі фракції висловлювали зауваження, що вони наполягають на органі не консультативному, а інституційному, і це буде як перепона, то я думаю, ми можемо повернутися до цього питання під час фінального голосування.

Шановний пане Мустафо, ви задоволені роз'ясненням? Не наполягає.

Будь ласка, додайте ще хвилину голові комітету.

НЕМИРЯ Г.М. Колеги, тут є певні прецеденти. Згадайте, коли більше двох років тому створювалося окреме Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, якого не було до цього, як немає зараз цієї комісії, скільки часу пішло на те, щоб воно почало свою роботу як повноцінний центральний орган виконавчої влади – розміщення, штат, фінансування і всі інші речі. Тому комітет виходив із ситуації нагальності створення такого окремого органу, який розпочав би свою роботу і не став би заручником повільної бюрократичної машини, пошуку відповідних приміщень тощо. Така була логіка.

Але в принципі ми маємо побачити, як працюватиме ця комісія, і якщо виникне така необхідність, можна буде посилити її як інституційно, статусно, так і фінансово та організаційно.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за роз'яснення.

Наступна поправка 57 народного депутата Сотник. Будь ласка.

СОТНИК О.С. Дуже дякую. Поправка 57 так само стосується комісії при Кабінеті Міністрів України. Ви знаєте з практики існування схожих органів, що якщо не утворюється при такій комісії постійно діючий виконавчий орган, то, як правило, виникають дуже серйозні проблеми з можливостями роботи комісії. Ми цю практику вже проходили не тільки при Кабінеті Міністрів, а й коли створювалися, наприклад, ради доброчесності, поліцейські комісії тощо. Тобто все це свідчить, що виконавчі органи необхідні просто як робочі конячки,

бо виконують поточну адміністративну діяльність, що займає дуже багато часу.

Тому я запропонувала у своїй поправці доповнити статтю 10 законопроекту і передбачити можливість утворення постійно діючого виконавчого органу при комісії.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Уже було роз'яснення суті цієї поправки, яка була врахована частково. Але, будь ласка, озвучте позицію комітету щодо того, чому ми, усвідомлюючи, що координаційна комісія може все-таки не настільки відповідально, інституційно ставитися до завдань, покладених на неї таким законом, не фіксуємо створення спеціального органу.

НЕМИРЯ Г.М. По суті, за практикою, дійсно, є здоровий глузд в цій поправці. Але з іншої практики ми знаємо про перетягування канату і небажання віддавати деякі функції, притаманні тим чи іншим центральним органам виконавчої влади, новому органу або в цьому випадку виконавчому органу, комісії. Знову-таки, якщо буде така нагальна потреба, то ми не заперечували проти цього, аби до підготовки цього законопроекту до другого читання застосовувався вихідний, наскрізний принцип, що потенційно краще не може бути ворогом доброго, що має працювати вже зараз, не чекаючи якихось кращих часів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановна пані Олено, ви наполягаєте на голосуванні? Не наполягає.

Але наскільки ми в президії розуміємо з обговорення, завтра під час фінального голосування ми можемо повернутися до двох норм. Перша – входження до складу комісії Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, друга – комісія створюється спочатку як координаційний і консультативний орган, і ми закладемо, можливо, якийсь термін, а потім вона стає органом державної влади, чи ми внесемо таку зміну після того, як апробуємо роботу комісії.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, давайте узгодимо, з якої поправки завтра розпочнемо роботу. Є наполягання почати з поправки 70 Олени Сотник. Тому я прошу о 10 годині вчасно бути на робочих місцях, не підвести зал.

Так само дуже дякую голові комітету за роботу, за дискусію сьогодні. Сподіваюся, що завтра ми протягом 20 хвилин, можливо, півгодини, зможемо завершити обговорення і вийти на результативне голосування.

Отже, колеги, таким чином, сьогодні ми змогли прийняти дві важливі постанови Комітету з питань освіти, обговорили важливий законопроект, який завтра, я впевнений, зал Верховної Ради підтримає.

Завтра в нас буде відповідальний, важливий день. Прошу всіх о 10 годині прибути для продовження нашої роботи.

Ранкове пленарне засідання Верховної Ради України оголошується закритим. Бажаю всім плідної роботи в комітетах.